

PLAÇA DE L'ESGLÉSIA, 1-B
08328 ALELLA (BARCELONA)

TEL.: 93 540 64 83
CORREU@ACTIUM.CAT

Actium®

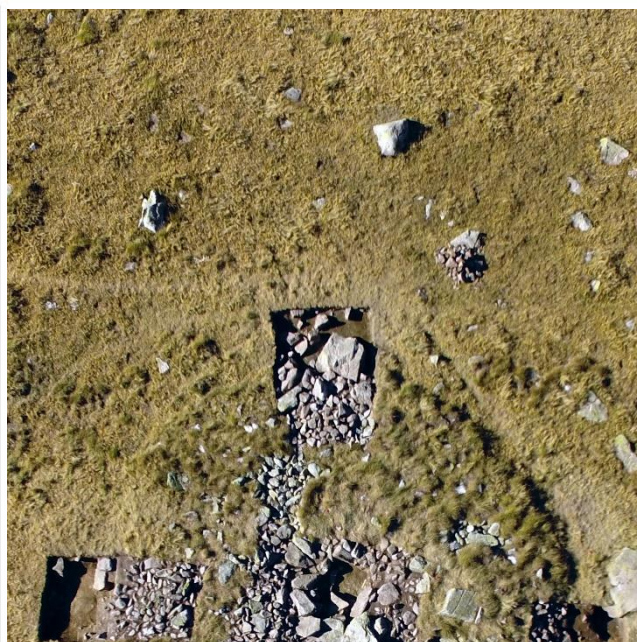
GESTIÓ DEL PATRIMONI
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

Intervenció arqueològica al Túmulo del Cubil

Encamp,
Andorra

2019

Josep Font Piqueras
Setembre de 2022

Memòria

SUMARI

1.	SITUACIÓ. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC.	3
2.	CONEIXEMENT, ANTECEDENTS I CONTEXT.....	5
2.1.	Descoberta del túmul del Cubil	5
2.2.	Antecedents. Context prehistòric andorrà.....	7
3.	MOTIVACIÓ I OBJECTIUS.....	7
4.	FONAMENTS DE DRET.....	8
5.	TREBALLS REALITZATS I METODOLOGIA	8
5.1.	Execució dels treballs.	8
5.2.	Metodologia	9
5.3.	Superfícies i zones intervingudes.	11
5.4.	Cobriments provisional.....	12
6.	RESULTATS I INTERPRETACIÓ.....	13
6.1.	Sondeig central.....	13
6.2.	Sondeig est	17
6.3.	Sondeig sud	20
6.4.	Sondeig oest.....	23
6.5.	Sondeig nord.	25
6.6.	Microsondejos en l'entorn del túmul.....	27
6.7.	Característiques arquitectòniques.	29
6.8.	Datació.	31
7.	CONCLUSIONS.....	32
8.	ANNEX. EL TÚMUL DE LA PORTELLA DE JOAN ANTONI.	35
9.	BIBLIOGRAFIA.....	39

ANNEX 1: AUTORITZACIÓ

ANNEX 2: PLÀNOLS

ANNEX 3: INVENTARI DE MATERIALS

ANNEX 4: UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXA TÈCNICA

Expedient Ministeri de Cultura	Autorització amb data de 6 de setembre de 2019. Autorització amb data de 14 de juny de 2019.	
Promoció i finançament	 Comú d'Encamp ANDORRA	Comú d'Encamp
Finançament subvencionat	 Govern d'Andorra	Govern d'Andorra
Execució de la intervenció	 Actium® GESTIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC	Actium Patrimoni Cultural, SL
Lloc de la intervenció	Túmul del Cubil	
Parròquia	Encamp	
Població / Nucli / Àmbit territorial	Encamp, el Cubil	
Coordenades UTM (ETRS89)	X: 391000 / Y: 4710553	
Coordenades NTF Lambert Zone III	E: 545441.902/ N: 26870.430	
Dates execució	17 de setembre – 4 d'octubre de 2019	
Direcció tècnica	Josep Font Piqueras	
Arqueòleg tècnic ajudant	Esteve Nadal Roma	
Oficials d'arqueologia	Roger Bergé Pagan	
	Eloi Potau Cucala	
	Thaís Torra Burgués	
	Guillem Vera Montiel	
Auxiliars de suport	Banders del Comú d'Encamp	
Aixecament topogràfic	Ricard Hernández Campa	

1. SITUACIÓ. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC.

El Túmul del Cubil se situa en el sector oriental de la parròquia d'Encamp, en l'entorn del paratge conegut com el Cubil. En concret s'emplaça al sud del Pla del Cubil, àmplia plana situada entre la Costa d'Enradort (oest) i el Cap del Bosc de Moretó (est), zona que és completament dominada pels pics del Cubil, el Gran (2.820,74) i el Petit (2.705,38), situats al sud d'aquesta. Aquest pla s'encara en direcció nord cap al Serrat del Cubil i, més endavant, amb el Pla de les Pedres, cap on davalla progressivament.

El túmul està situat pràcticament a l'extrem meridional del pla del Cubil, en la part central del seu ample, a pocs metres de distància del punt més elevat (2.312 m). El túmul s'emplaça en la cota 2.309 m. A 425 m en direcció sud-oest hi ha l'estany i l'orri del Cubil, que estan situats en una lleugera depressió emmarcada entre el Pla del Cubil i el peu del pic del Cubil Gran. A 300 m a l'est del túmul hi transcorre el riu del Cubil, procedent de la zona de l'estany. Tot aquest entorn és constituït per un prat alpí en el qual afloren de forma isolada diverses roques de dimensions notables i alguns grans blocs erràtics, tots ells granítics.

A pocs metres de distància del túmul hi transcorre una pista de muntanya que, procedent de Pessons, condueix del Cubil fins a la collada d'Enradort, així com una pista secundària que condueix cap al Pla de les Pedres. Aproximadament a 125 m de distància del túmul hi ha la línia d'un telecadira de les pistes d'esquí de Grau Roig, que del riu del Cubil condueix fins a Solanelles-Enradort.

Des del punt més elevat del pla del Cubil, que com dèiem està situat a tocar del túmul, es té un bon domini tant de la depressió on hi ha l'estany, direcció sud, com del pendent en direcció nord cap al Pla de les Pedres. La panoràmica des d'aquest lloc és molt àmplia, especialment de les perspectives cap al nord (Port Dret, Pic de Maià, etc.), oest (Enradort, Solanelles) i est (collada direcció Encenrera), mentre que cap al sud la perspectiva és completa del vessant nord del pic del Cubil.

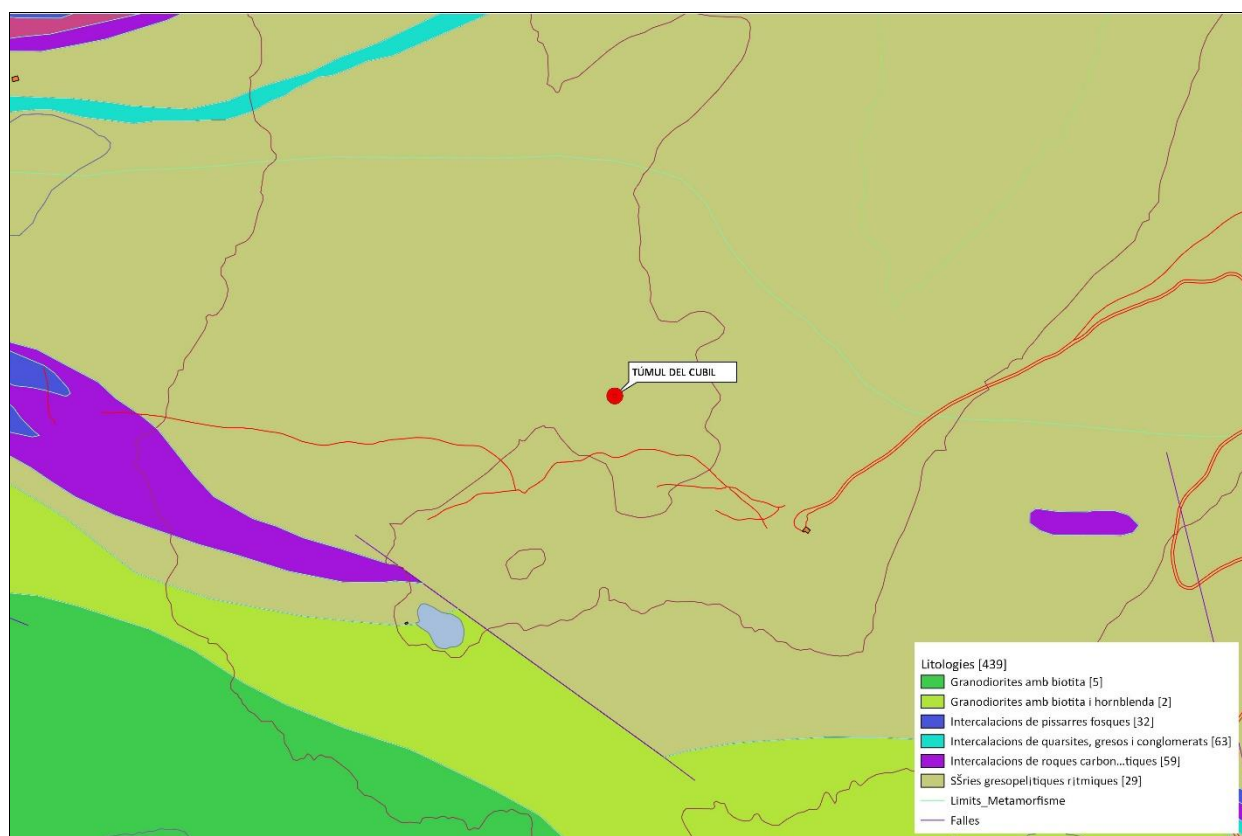
Les coordenades de situació del túmul són les següents:

UTM ETRS 89			
Punt central	X	Y	Z
	391000	4710553	2.309

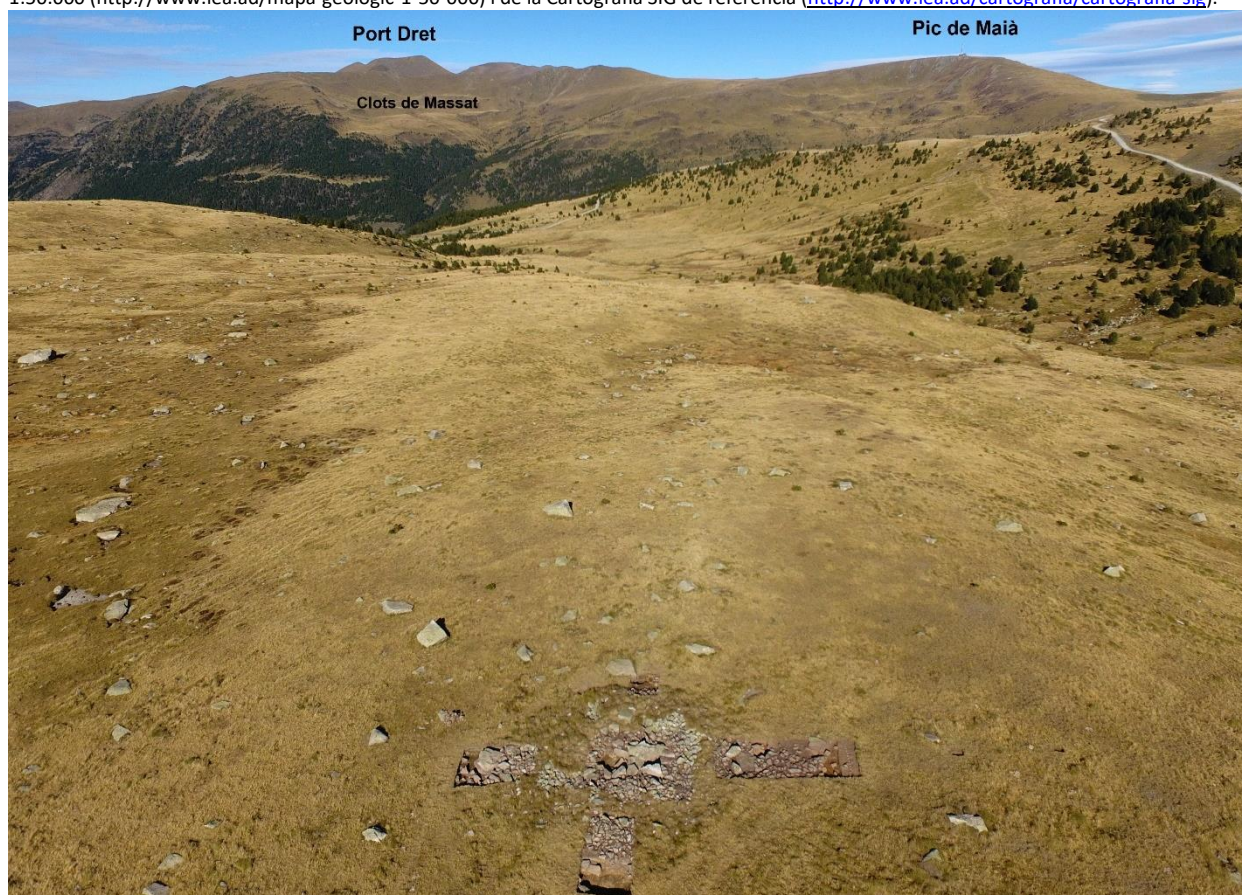
NTF LAMBERT ZONE III			
Punt central	E	N	Z
	545441.902	26870.430	2.309

Geològicament, tot el pla del Cubil, incloent-hi l'emplaçament concret del túmul, és constituït per sèries gresopelítiques amb alternances de nivells gresosos i pelítics que presenta coloracions grises, tot i que són freqüents les tonalitats verdoses, blanquinoses o marronoses. L'excavació del túmul ha constatat aquest subsol amb una coloració verdosa.

Aquesta sèrie s'estén per cap al nord, mentre que cap al sud arriba fins a l'estany del Cubil i el peu dels pics del Cubil, a partir d'on apareix una gran massa de granodiorites en direcció sud i que forma els pics i vessants, primer amb una franja de granodiorites amb biotita i hornblenda i després únicament amb biotita. Les roques i blocs erràtics que superficialment hi ha en el Pla del Cubil, i que van ser utilitzades pel túmul, provenen d'aquesta massa. A l'oest de l'estany i en direcció a la collada d'Enradort hi ha una franja d'intercalacions de roques carbonàtiques amb nivells de marbres i pissarres negres.

Imatge 1. Mapa geològic de l'entorn del túmul del Cubil, escala 1:5.000. Elaboració pròpia en base arxius GIS del Mapa Geològic d'Andorra 1:50.000 (<http://www.iea.ad/mapa-geologic-1-50-000>) i de la Cartografia SIG de referència (<http://www.iea.ad/cartografia/cartografia-sig>).

F1. Imatge aèria de l'emplaçament del túmul amb vistes en direcció nord: tot el pla del Cubil i al fons els pics del Port Dret, Pic de Maià.

F2. Imatge aèria de l'emplaçament del túmul amb vistes en direcció oest: la clotada de l'estany del Cubil i al fons el Griu i el coll d'Enradort.

2. CONEIXEMENT, ANTECEDENTS I CONTEXT.

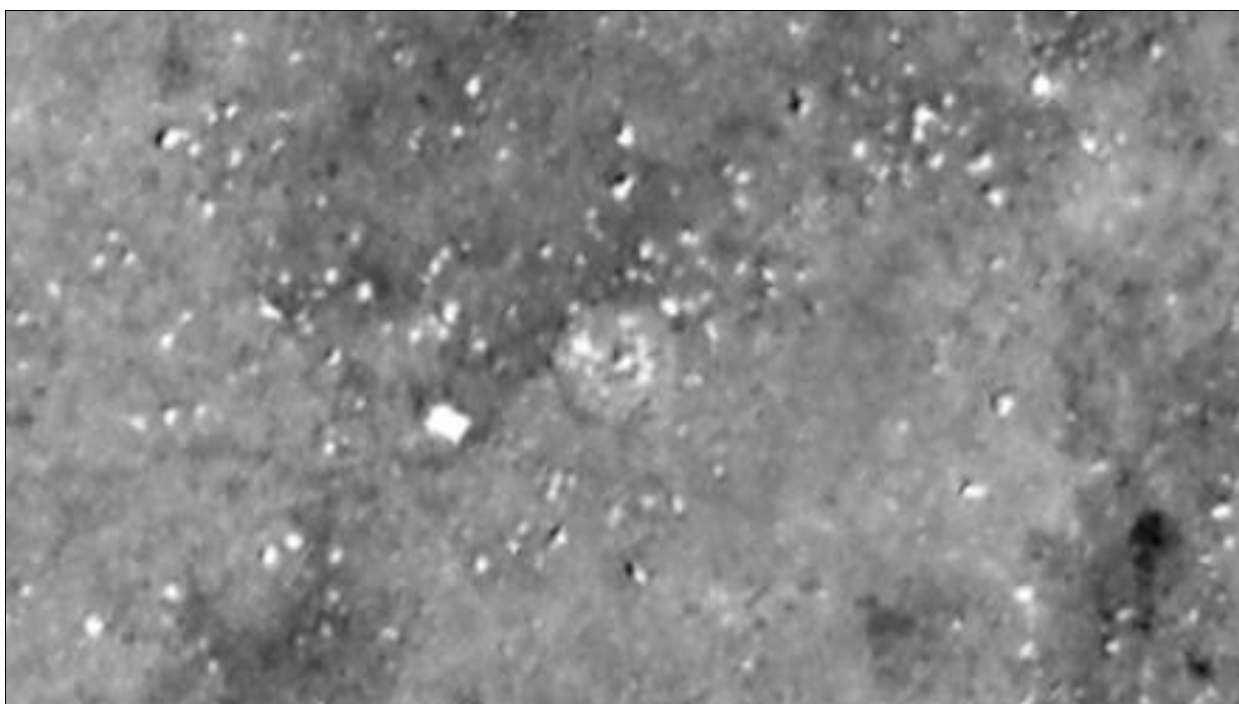
2.1. Descoberta del túmul del Cubil

El túmul del Cubil va ser descobert pel sotasignat d'aquesta memòria el 10 de juliol de l'any 2018 en el curs de les excavacions arqueològiques a la Ruta dels Orris de l'any 2018, quan s'iniciava l'actuació a l'orri d'Emportona. Dies abans, en el lloc havia detectat una presumible estructura a través de l'anàlisi d'imatges aèries de satèl·lit. Les imatges aèries s'havien analitzat amb l'objectiu de cercar i comprovar l'existència d'estructures antigues que puguin ser rellevants per la Ruta dels Orris, com es va duent a terme des de l'inici del projecte. El dit 10 juliol es va comprovar físicament la irregularitat del terreny que a través de les imatges aèries es presumia singular, descobrint en aquell moment que es tractava d'una estructura antròpica, tumular i amb una sèrie de grans lloses en la part central. La deducció respecte d'aquestes característiques va ser immediata, concloent que corresponia un túmul amb una cambra o gran cista just al centre i, per tant, a una estructura funerària megalítica.

El 13 de juliol es va fer un primer reportatge fotogràfic, incloent-hi fotografies aèries, per testimoniar la troballa. També seguidament es va posar en coneixement la descoberta tant al Comú d'Encamp com al Departament de Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra, amb representants dels quals posteriorment es va visitar el lloc. El 3 d'agost de 2018 es va fer pública la troballa del túmul.

F3. Imatge aèria del Tùmul del Cubil en l'estiu del 2018, quan va ser descobert.

F4. Al centre de la imatge, el túmul visible en una fotografia aèria de 1972.

2.2. Antecedents. Context prehistòric andorrà.

L'aprofitament dels recursos de l'alta muntanya ha estat una constant de la humanitat des de la prehistòria. Els Pirineus no en són una excepció. En el Principat d'Andorra testimonis d'aquesta ocupació ja d'antic els trobem a la coneguda Balma de la Margineda (Aixovall, Sant Julià de Lòria) i en altres refugis naturals al llarg de la serralada. A l'alta muntanya les ocupacions han estat obligadament sempre de forma esporàdica o intermitent, a causa de les condicions climàtiques, però ha estat una constant de l'aprofitament dels seus recursos fins avui dia. En la majoria de casos aquests establiments temporals o centres d'explotació han deixat rastres que poden ser determinats per la recerca arqueològica.

En el cas concret d'Andorra, les darreres investigacions realitzades en els prats i valls de l'alta muntanya han aportat una gran quantitat de dades fins ara desconegudes i que testimonien aquesta explotació de les cotes elevades. En són exemple la recerca portada a cap per l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica a la Vall del Madriu¹ i els resultats de les prospeccions que es duen a terme des del Departament de Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra. En tots els casos els estudis assenyalen que l'alta muntanya andorrana ha estat una font de recursos des de la prehistòria, explotant-ne tant les pastures com els minerals o la massa forestal, activitats que han deixat l'empremta a través de diverses estructures arqueològiques.

Respecte a restes prehistòriques en l'alta muntanya andorrana, i en un context molt proper al Cubil, cal destacar la localització d'un rellevant jaciment a la pleta d'Emportona, on les excavacions dutes a terme en l'orri que hi ha en el lloc han constatat l'existència d'un establiment a l'aire lliure del Neolític Final i una ocupació posterior del Bronze Final². L'orri d'Emportona es localitza a 1.600 m a l'oest del túmul del Cubil. A la Vall del Madriu-Perafita també s'han localitzat diversos nivells les mostres dels quals han proporcionat datacions neolítiques, tot i que gairebé sense cap associació amb restes mobles d'aquest període.

Més enllà de l'alta muntanya, a Andorra són ben conegudes les restes també neolítiques d'hàbitat a la Feixa del Moro i les del Camp Colomer, totes elles a Juberri (Sant Julià de Lòria). Respecte a sepultures, es compta amb el coneixement de les cistes del neolític mitjà de la Feixa del Moro i de la cista coneguda com la Tomba de Segudet (Ordino)³. D'inicis de l'Edat del Bronze es coneixen restes com les de l'Escola Especial Meritxell (Santa Coloma) o la Fossa de Prats (Canillo).

3. MOTIVACIÓ I OBJECTIUS

El motiu i alhora l'objectiu principal de la intervenció arqueològica ha estat l'avaluació de les característiques del túmul, fonamentalment pel que fa a les seves dimensions, la potència estratigràfica i la cronologia. La finalitat darrera ha estat obtenir un reconeixement inicial i dades que permetin valorar una futura excavació en extensió.

Cal tenir en consideració que la intervenció arqueològica s'ha dut a terme en el marc del projecte de la **RUTA DELS ORRIS**, per tres motius que en són indissociables: el túmul s'ha localitzat duent a terme

¹ Veure per exemple PALET, J.M. *et al.* "Formes d'ocupació a l'alta muntanya a la Vall de la Vansa (serra del Cadí-Alt Urgell) i a la Vall del Madriu - Perafita - Claror (Andorra): estudi diacrònic de paisatges culturals pirinecs", *Tribuna d'Arqueologia*, 2006-2007, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

² FONT, J. (2022) Memòria de les intervencions arqueològiques a l'orri d'Emportona, 2018-2019. Actium Patrimoni Cultural, SL. Inèdit.

³ REMOLINS, G.; GIBAJA, JUAN F., *Les Valls d'Andorra durant el Neolític: un encreuament de camins al centre dels Pirineus*, Monografies del MAC, 2, Barcelona, 2018.

treballs per aquest projecte, la descoberta l'ha fet l'arqueòleg que n'és el responsable i el túmul se situa en l'itinerari patrimonial de la Ruta.

Aquestes mateixes raons, naturalment, han conduït a integrar el túmul del Cubil en la Ruta dels Orris, de la mateixa manera que també en formen part les restes romanes d'Encenrera, les prehistòriques d'Emportona i totes aquelles que puguin aparèixer en un entorn proper i que puguin esdevenir un potencial atractiu d'aquest projecte cultural.

El projecte Ruta dels Orris es va iniciar l'any 2013 amb l'objectiu de recuperar diversos orris, tenint com a precedent la restauració realitzada el 2007 de l'orri del Cubil. Des d'aleshores s'han dut a terme diverses actuacions en els orris d'Encenrera i d'Emportona, s'han senyalitzat els tres itineraris que en formen part i s'han dut altres treballs de gestió, recerca i promoció per iniciar-ne el gaudi cultural. El projecte és promogut pel Comú d'Encamp i rep el suport del Ministeri de Cultural del Govern d'Andorra. Aquesta intervenció en el Túmul del Cubil forma part d'aquest mateix projecte.

4. FONAMENTS DE DRET

La intervenció arqueològica s'ha realitzat d'acord amb la legislació següent:

1. Llei 9/2003, del 12 de juny, del patrimoni cultural d'Andorra (BOPA núm. 55, de 16.07.2003)
2. Decret del 15.12.2010 d'aprovació del Reglament d'activitats arqueològiques i paleontològiques (BOPA núm. 72, de 22.12.2010)

5. TREBALLS REALITZATS I METODOLOGIA

5.1. Execució dels treballs.

Els treballs que es presenten en aquesta memòria s'han dut a terme durant tres setmanes entre els mesos de setembre i octubre de l'any 2019, amb la corresponent autorització del Ministeri de Cultura del Govern d'Andorra. La intervenció ha estat dirigida pel sotasignat, Josep Font Piqueras, i s'ha realitzat amb el suport d'un equip de l'empresa Actium Patrimoni Cultural, SL, format per un tècnic de suport i quatre oficials.

Pels treballs de retirada de la capa vegetal superficial i neteja inicial de les restes s'ha comptat també amb el cos de Banders del Comú d'Encamp juntament amb un equip de jardineros del Comú. Els banders també han donat suport a la logística de l'actuació.

F5. Inici de la intervenció, començant a retirar la capa vegetal.

F6. Part de l'equip d'arqueòlegs treballant en la neteja del túmul.

F7. Rètol informatiu col·locat en la intervenció; informa del projecte i del cofinançament entre el Comú d'Encamp i el Govern d'Andorra.

5.2. Metodologia

Excavació i registre estratigràfic

Tots els treballs d'excavació s'han realitzat de forma manual i aplicant el mètode d'excavació que segueix la seqüència estratigràfica, analitzant les relacions físiques de cadascuna de les unitats. Dintre dels espais excavats, en aquest cas sondejós, sempre s'ha excavat en el màxim d'extensió possible. Respecte a aquest punt, com ha succeït en la resta d'intervencions de la Ruta dels Orris, cal esmentar la

complexitat que sovint representa l'escassa potència de cadascun dels estrats i del conjunt de l'estratigrafia existent. El sistema de registre de les unitats estratigràfiques ha estat també l'habitual en les intervencions arqueològiques, seguint els mètodes de Harris i Carandini d'individualització d'unitats estratigràfiques.

Documentació

Pel que fa a la documentació, s'ha dut a terme un registre fotogràfic exhaustiu de tot el procés d'excavació, de totes les unitats estratigràfiques, i de les estructures o parts estructurals localitzades, incloent-hi detalls rellevants i també perspectives generals. També s'han realitzat fotografies aèries mitjançant dron, que permeten disposar de punts de vista rellevants per la comprensió de les restes localitzades. Per una altra banda, s'ha dut a terme el dibuix, també exhaustiu i a escala 1:20, de totes les restes localitzades, documentant en planta totes les estructures i representant la seqüència estratigràfica amb múltiples seccions que la recullen al complet.

S'ha dut a terme l'aixecament topogràfic complet de totes les restes descobertes, dels sondejors i del perímetre que es presumeix del túmul. També la ubicació de totes les restes mobles localitzades, molt escasses, ha estat situada mitjançant la presa de coordenades de situació, amb l'objectiu de disposar de plànols de concentració de restes mobles.

Anàlisi

Posteriorment a la realització del treball de camp, s'ha dut a analitzar diverses mostres de carbó vegetal per l'obtenció de datacions radiocarbòniques, amb l'objectiu d'establir una cronologia de les restes. Les anàlisis els ha realitzat l'empresa Beta Analytic Inc. (USA) i els resultats obtinguts són els que s'exposen en aquesta memòria.

F8. Vista aèria durant els treballs d'excavació.

F9. Treballs neteja i excavació en la part central del túmul.

F10. Duent a terme l'aixecament topogràfic.

F11. Equip de treball en el túmul.

5.3. Superfícies i zones intervingudes.

La intervenció arqueològica s'ha desenvolupat seguint allò que s'havia previst en el Projecte d'Intervenció, que havia estat lliurat al Departament de Patrimoni Cultural per l'obtenció de l'autorització. Durant l'execució, les propostes i objectius d'aquest projecte s'han anat adaptant als resultats que s'han anat obtenint i al termini de l'actuació. Aquest replanteig s'ha establert sempre sota el criteri de mantenir l'eficiència en l'objectiu de la intervenció, és a dir, sospesant tant la recerca com els costos.

Els treballs duts a terme han consistit en la neteja i excavació de 5 sondejos en el túmul. L'emplaçament d'aquests sondejos s'ha fet com estava previst: quatre d'ells en el límit exterior del túmul, cadascun en un dels punts cardinals, i un en la part central.

En el **sondeig central** únicament estava previst dur a terme la retirada de la capa vegetal i la neteja d'una superfície de 9 m² en el lloc en el qual es presumeix la caixa funerària, sense dur a terme treballs d'excavació. Finalment, s'ha dut a terme l'excavació d'una petita cala d'1,20 per 1 m (1,2 m²) en un espai a tocar de les lloses situades més al nord. Aquesta cala s'ha excavat atès que la retirada de la capa vegetal ha manifestat que l'absència de túmul en aquest petit espai, observant-se únicament sediment i unes poques pedres petites, fet que permetia actuar-hi sense malmetre cap estructura. En el sondeig central finalment s'ha descobert i netejat un total de 30 m².

Els **quatre sondejos perimetrals** s'han fet en l'emplaçament previst, abastant una part del túmul, el seu límit i exterior i una part a l'exterior. Si bé s'havia previst fer uns sondejos aproximadament de 4 m² cadascun d'ells, finalment s'ha executat de dimensions diferents d'acord amb el replanteig que s'ha estimat convenient. El sondeig est consta de 5,5 m² nord, el sud 23 m², l'est 11 m² i el nord s'ha ampliat fins 11,5m².

El total de la superfície que finalment ha estat descoberta suma 81 m², mentre que el previst inicialment era d'entorn 14 m², motiu pel qual els objectius de treball han estat àmpliament superats.

Recordem que l'objectiu dels sondejos ha estat principalment l'avaluació de les característiques estratigràfiques del túmul i obtenir mostres per dur a terme datacions absolutes. En cap cas s'ha pretès excavar el túmul i encara menys la cambra central. Dur a terme una actuació en aquesta línia suposaria malmetre innecessàriament les restes, més encara sense abans haver efectuat l'avaluació del seu abast i, posteriorment, una documentació íntegra. Per aquestes raons l'excavació s'ha centrat a l'excavació

del sediment exterior, que permet presumir l'existent en el túmul, i en l'interior únicament s'ha excavat una petita cala en l'únic espai que pràcticament no conserva estructura, evitant doncs afectar a la construcció.

Finalment, com s'exposarà, també s'hi ha dut a terme un conjunt de 14 microsondejos més enllà del túmul. L'objectiu ha estat avaluar la continuïtat dels estrats antròpics detectats en els sondejos perimetrals, ja que es presumia la seva prolongació. Es tracta de petits sondejos aproximadament de 50 per 30 cm en els quals únicament s'ha pretès documentar l'existència de sediment antròpic. Aquesta actuació no estava prevista, però ha resultat imprescindible per l'avaluació del jaciment a banda del túmul.

F12. Vista d'un dels microsondejos del sector sud.

F11. Detall de l'interior d'un dels microsondejos.

5.4. Cobriment provisional

Un cop han estat finalitzats els treballs d'excavació i documentació, tota la superfície excavada en els sondejos i netejada superficialment s'ha cobert de forma provisional una capa de geotèxtil, subjectada amb terres i pedres aportades, amb l'objectiu de protegir les restes fins a una futura nova intervenció.

F12. El túmul protegit de forma provisional amb geotèxtil en finalitzar la intervenció arqueològica.

6. RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.1. Sondeig central.

Com s'ha exposat en la part central del túmul s'ha actuat en un espai de 30 m² (6 per 5 m) al voltant de les grans lloses que afloren en el túmul. En aquest espai s'hi ha retirat la capa vegetal i s'ha dut a terme la neteja i la documentació.

L'eliminació de la capa vegetal ha permès una millor observació de les lloses i grans pedres pertanyents a la caixa sepulcral, de les quals fins aleshores se veia parcialment cinc i especialment dues planeres i col·locades aproximadament en horitzontal, possiblement de la coberta. L'extracció del mantell vegetal ha permès veure molt millor l'estat en què ens ha arribat aquesta cambra, veient-se que, com a mínim, està formada per tres grans lloses o pedres en els laterals longitudinals (est-oest) i que bona part de l'estructura sembla estar enderrocada o esllavissada cap al nord, especialment totes les grans pedres que formen el tancament oriental i el septentrional. Amb la retirada de la capa vegetal també s'ha constatat la pèrdua del volum superior del túmul, respecte a la resta d'aquest, arran dels laterals sud, est i nord de la caixa megalítica, especialment en la cara nord, on hi ha un petit espai en el qual pràcticament el túmul no existeix. La pèrdua de túmul en aquests laterals coincideix amb les parts en les quals s'observa la probable ensulsiada de la cambra. Com s'ha exposat, més enllà de la neteja superficial, la caixa no era objectiu de la intervenció arqueològica.

F13. Estat inicial de la part central del túmul.

F14. Estat de la part central del túmul en finalitzar la intervenció.

F15 i 16: estat inicial de la part central, des de l'oest i des del nord: cobert d'engleva i aflorant únicament el coronament de les lloses.

F17: la caixa un cop retirada la capa vegetal, des del sud.

F18: espai al nord de la caixa, pràcticament sense pedres.

Tanmateix, l'aparició en el lateral nord d'aquest petit espai en el qual pràcticament no hi havia pedres, ha conduït a replantejar l'actuació i executar un sondeig en aquesta zona. Com ja s'ha dit, el sondeig amida 1,20 per 1 m i s'ha dut a terme amb l'objectiu d'avaluar la seqüència estratigràfica d'aquesta zona central, sense afectar a la construcció. La seqüència que s'ha localitzat és la següent:

En la part inferior del sondeig s'ha constatat el subsol geològic, que s'ha comprovat a través d'un microsondeig dins la cala. Aquest subsol està format per una capa de pissarres fragmentades de tonalitat verdosa, **UE 21**, seguida per una capa d'entre 3 i 6 cm de potència de llims detrítics i fragments de pissarra, també de tonalitat verdosa, **UE 20**, procedent de l'alteració de la primera.

Sobre aquesta darrera s'hi ha localitzat el primer estrat antròpic, **UE 19**, d'entre 6 i 8 cm de potència, de composició heterogènia a través de diverses bossades cendroses i terroses de coloració diversa. Conté alguns petits carbons. La rellevància d'aquest estrat és que les pedres situades en la part més inferior de l'espai de la caixa megalítica s'hi adossen. Per tant, es tracta probablement del nivell de formació d'aquesta cambra.

Cobrint la UE 19 hi ha un segon estrat antròpic, **UE 18**, d'entre 4 i 8 cm de potència, també heterogeni, amb abundant pedruscall, algunes taques de cendres, gravetes de granit i alguns petits carbons. Aquesta capa també és rellevant, atès que les dues grans pedres ubicades en el límit del sondeig i que formen part de la caixa (una allargassada lateral i una triangular en la capçalera) estan desplomades en aquest estrat.

Per sobre la UE 18 el sondeig ha proporcionat una seqüència de tres estrats sedimentaris. El primer, **UE 17**, d'entre 2 i 3 cm de potència, amb abundants gravetes de granit i pissarra. El segon, **UE 16**, d'entre 4 i 9 cm de gruix, d'arena amb algunes gravetes; i el tercer, **UE 15**, de potència similar a l'anterior, constitueix la darrera capa sedimentària, notablement argilosa i molt orgànica, que és la que romanía coberta per la capa vegetal d'engleva.

Aquesta seqüència constata que el sediment antròpic en la zona central del túmul és formada per dos estrats que sumen al voltant de 15 cm de potència. El primer estrat, UE 19, presumiblement és el de formació del túmul, atès que les pedres inferiors de la caixa i del túmul en formen part. El segon estrat, UE 18, que cobreix al primer, es deu probablement a la remoció almenys d'aquesta part nord de l'exterior de la cambra, si no de tota ella, ja que l'enderroc o esllavissada de la caixa forma part d'aquesta capa. Posteriorment a aquesta ensulsiada, en l'espai central s'hi ha anat acumulant una

sedimentació natural que suma entorn 13 cm de potència; es tracta de tres capes formades entre la prehistòria i l'actualitat que pel cap baix han de respondre a 3000 anys de progressiva acumulació. Val a dir que en cap dels estrats que formen part d'aquesta seqüència s'hi ha localitzat restes mobles.

F19: sondeig central finalitzat, vist des del nord.

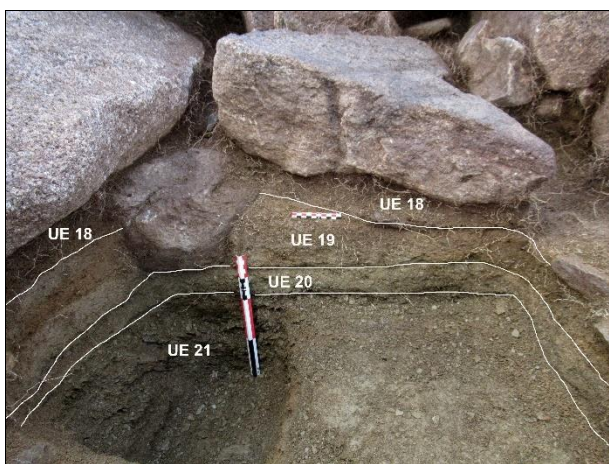
F18: sondeig central finalitzat, vist des de l'oest.

F20: sondeig central finalitzat, vist des del sud.

F21: sondeig central finalitzat, vista aèria.

F22: Seqüència de la part inferior del sondeig, des del nord.

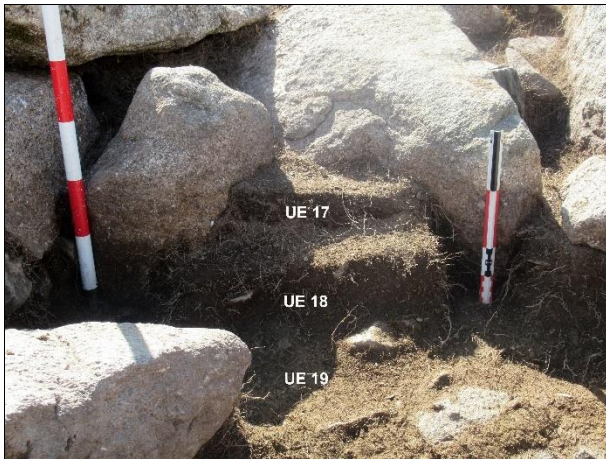
F23: la mateixa seqüència des de l'oest; la pedra gran està en la UE 18.

F24: detall de pedres inferiors del túmul formant part de la UE 19.

F25: estat inicial de la UE 19, les pedres grans cobreixen l'estrat.

F26: detall del testimoni de la seqüència UEs 17-18-19.

F26: estat inicial de la UE 17, des de l'est.

F27: estat inicial de la UE 16, des del sud.

F28: detall de la potència de la capa sedimentària UE 15.

6.2. Sondeig est.

El sondeig que s'ha excavat en el contorn oriental del túmul ha proporcionat la seqüència estratigràfica següent:

En la part inferior s'ha identificat el subsol natural format per llims i làmines pissarrores de tonalitat verdosa, **UE 26**, roman cobert per una capa sedimentària de formació natural, **UE 25**, d'entre 14 i 25 cm de gruix, de color marró granatós i format per arena amb gran quantitat de làmines de pissarra i gravetes de granit; també conté abundants pedres.

Sobre aquesta darrera capa s'hi ha localitzat els nivells antròpics. El primer és la **UE 22**, un estrat d'entre 2 i 12 cm de potència, inclinat cap a l'est, on perd potència, format per arena llimosa i argilosa, amb algun petit carbó i de coloració gris clar. Aquest estrat està indubtablement relacionat amb una fossa situada a 1 m de distància del perímetre exterior del túmul, direcció est. Es tracta d'una fossa de planta de tendència circular, formada seccionant les esmentades UE 25 i 26, emplaçada arran del costat sud d'un bloc erràtic, on es va excavar el sediment que s'hi adossava, resultant part de la pedra dins el perímetre de la fossa. La fossa, **UE 23**, té un diàmetre màxim de 128 cm i una fondària de 36 cm. L'interior romanien reblert per un estrat pràcticament idèntic a la UE 22, indistingibles, llimós, argilós i cendrós, UE 24, en el que s'hi ha recuperat un fragment de ceràmica feta a mà.

Sobre la UE 22 s'ha identificat una capa d'entre 2 i 6 cm de potència, **UE 14**, grisós i també amb algunes gravetes, en el que s'hi ha exhumat 11 fragments de ceràmica prehistòrica, essent el que més n'ha aportat de la intervenció. Els fragments són comuns i sense forma; cap d'ells incorpora cap element decoratiu o element de premsió que en possibiliti una datació aproximada. L'estrat s'adossa únicament a unes poques pedres que afloren en les cotes inferiors de l'exterior del perímetre del túmul.

Cobrint la UE 14 s'ha identificat la **UE 13**, d'entorn 6 cm de potència, que és la que s'adossa i s'integra en el pedregar que constitueix el túmul. L'estrat és llimós i argilós i conté restes de cendres i algun petit carbó. S'hi ha localitzat tres fragments de ceràmica feta a mà.

Aquest darrer estrat romanien cobert per la sedimentació natural, **UE 12**, situada sota el mantell d'herba que cobreix el lloc. Aquesta capa superficial de sediment és d'entre 2 i 4 cm de gruix.

F29: estat inicial del sondeig est, un cop retirada la capa vegetal.

F30: estat final del sondeig est.

Aquesta seqüència permet deduir el següent: en aquesta zona hi ha tres estrats antròpics que sumen entorn de 20 cm; l'estrat inferior, UE 22, ben probablement correspon a un nivell de circulació anterior a la construcció del túmul; aquest nivell està relacionat amb la fossa UE 23; aquesta estructura junt amb

el nivell de circulació constaten, estratigràficament, l'existència d'un establiment prehistòric anterior al túmul; la UE 14, que cobreix aquest antic nivell de circulació, o bé forma part d'aquesta ocupació inicial, o bé correspon a una primera capa de formació del túmul; la UE 15 és indubtablement l'estrat de formació del túmul. Tota aquesta seqüència s'assenta sobre una capa sedimentària natural i és coberta per una nova capa sedimentària, que és on està arrelada l'engleva.

F31: imatge final de la fossa UE 23.

F32: detall del perfil de la fossa UE 23 i del rebliment UE 24; tall est.

F33: estat final del sondeig oest, des de l'est.

F34: fossa i rebliment (UE 23-24) en procés d'excavació.

F35: vista del sondeig, amb la fossa en l'estat inicial.

F36: fragment de ceràmica aparegut en la UE 24.

F37: estat inicial de la UE 22.

F38: estat inicial de la UE 14.

F39: fragment de ceràmica aflorant en la UE 14.

F40: conjunt de fragments ceràmics recuperats en la UE 14.

F41: detall de la potència estratigràfic de la UE 13, formant el túmul.

F42: fragments de ceràmica procedents de la UE 13.

6.3. Sondeig sud

Al sud del túmul, tal com s'havia previst, s'ha excavat un sondeig més ampli que els altres perimetrals. En un primer moment, s'ha obert una cala de 4 per 3 m, ja més gran que la resta, que després s'ha ampliat fins a 7,2 m de llargada. Les proporcions més extenses d'aquest sondeig es preveïen atès que s'hi presumia l'aparició d'una estructura o acumulació de pedres a l'exterior del túmul que, efectivament, s'ha posat de manifest en retirar la capa d'herba i que ha motivat ampliar-lo encara més per avaluar millor aquest sector.

En el sondeig inicial, més proper al túmul, a part de retirar la capa vegetal (**UE 01**) únicament s'ha excavat una cala aproximadament de 70 per 70 cm (0,5 m²) en l'únic espai que tenia escasses pedres i que permetia ser excavat sense malmetre estructures. Posteriorment, en l'ampliació del sondeig també s'ha excavat fins al subsol únicament una franja de 80 cm de llargada en l'amplada del sondeig (3 m), també per evitar l'afectació a l'acumulació de pedres i suficient per valorar la seqüència. Les unitats estratigràfiques entre les dues cales dins d'aquest sondeig s'ha individualitzat, ja que la separació entre elles, de 2,5 m, no permet certificar que siguin els mateixos estrats. La seqüència localitzada en el sondeig sud és la que segueix.

F43: vista aèria de l'estat previ del sondeig sud.

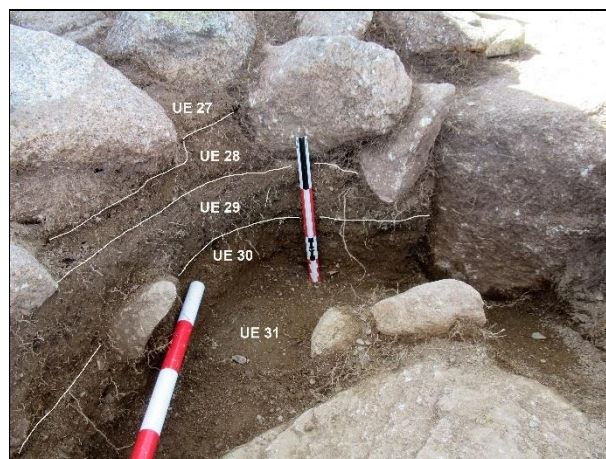
F44: estat final del sondeig sud, assenyalant les dues cales a l'interior.

En la cala practicada al **nord del sondeig**, s'ha constatat l'existència de les dues capes que formen el subsol geològic. Primer, una capa de pissarres disgregades de color verdós, **UE 31**, coberta per una capa sedimentària natural, d'entre 2 i 12 cm de potència, de color marró granat, **UE 30**, d'arena mitjana i gravetes.

Sobre la **UE 30** s'hi ha localitzat els estrats antròpics, l'inferior dels quals és la **UE 29**, de notable potència, entre 5 i 12 cm, heterogènia i de color marró grisós, que és l'estrat que acull algunes pedres inserides verticalment i una llosa de 40 cm situada al mig de la cala. Sobre aquest estrat s'ha identificat un segon nivell antròpic, **UE 28**, d'entre 4 i 9 cm de potència, més llimós i cendrós, de color grisós, que és en el que estan inserides les pedres que constitueixen el túmul. Aquest nivell romaní cobert per la capa sedimentària, **UE 27**, d'entre 2 i 4 cm de gruix, en la que hi havia arrelada l'herba. Cap d'aquests estrats ha aportat restes mobles.

F45: vista final de la cala practicada al nord del sondeig.

F46: detall de la seqüència estratigràfica en la cala nord.

F47: detall de la potència de la UE 29

F48: estat inicial de la UE 29.

F49: estat inicial de la UE 28, de formació del túmul.

F50: estat inicial del sondeig, retirada l'engleva i la capa superficial

D'altra banda, en la cala que s'ha excavat al **sud del sondeig**, la seqüència estratigràfica és similar. En les cotes inferiors s'hi ha localitzat la capa sedimentària natural, **UE 35**, en la que s'assenten les antròpiques, que ben probablement també cobreix el subsol de pissarres verdoses⁴.

⁴ Aquest aspecte en aquesta cala ja no s'ha comprovat, atès que en excavar-se, ja s'havia constatat la mateixa seqüència en la resta de sondejors.

Els nivells antròpics estan formats també per un estrat inferior, **UE 34**, de coloració gris clar i notablement llimós, i d'entre 1 i 6 cm de potència, en la qual estan inserides algunes pedres, i per una capa superior, **UE 33**, d'entre 4 i 8 cm de potència, més arenós i amb gravetes, en el qual s'integren la majoria de pedres del pedregar, probable estructura, que s'ha localitzat a l'exterior del túmul. La UE 33 roman coberta per la capa sedimentària, **UE 32**, existent sota l'engleva.

Les seqüències que han constatat les dues cales dutes a terme en el Sondeig Sud són equivalents. No es pot certificar el contacte físic entre els estrats d'una i l'altra, però aquest es presumeix i l'analogia dels nivells també. Per tant, el Sondeig Sud aporta una seqüència antròpica de dos estrats que sumen un gruix d'entre 15 i 20 cm en aquesta zona del túmul. Les UE 29 i 34 són els estrats inferiors, formats sobre la capa sedimentària natural, i relacionats amb algunes pedres que apareixen en les cotes inferiors del túmul i de l'exterior. Les UE 28 i 33 corresponen a l'estrat de formació del túmul i de la possible estructura, petit túmul també, situada arran del perímetre meridional. No es pot determinar si els estrats inferiors són anteriors a la construcció de les estructures o formen part d'una primera capa del procés constructiu. Els estrats superiors estan coberts per la capa llimosa en el que està arrelada l'herba del lloc.

F51: vista de l'estat final del sondeig, des del sud.

F52: estat inicial de la UE 34, des de l'est.

F53: estat inicial de la UE 33, que envolta el pedregar.

F54: estat inicial de la UE 32, des del sud, un cop retirada l'herba.

6.4. Sondeig oest.

El sondeig oest, que ha estat el primer que s'ha executat, abraça una superfície d'11 m². La llargada del sondeig comprèn 2,3 m de túmul i 2,3 m a l'exterior del túmul. Ha permès testimoniar la seqüència que segueix.

En la cota inferior assolida s'ha detectat el subsol geològic de pissarres verdoses, **UE 08**, alhora cobert per una capa sedimentària natural, **UE 07**, d'entre 5 i 22 cm de gruix, arenosa i amb abundants làmines de pissarra, nòduls de granit i també pedruscall, de color marró vermellós.

Sobre la UE 07 està dipositada la sedimentació antròpica, iniciada per un estrat de notable potència, **UE 04**, d'entre 8 i 12 cm, de composició heterogènia amb arenes mitjanes, argiles, llims i bossades de cendra, de color també mixt entre marrons i grisos. S'hi ha localitzat 5 fragments de ceràmica feta a mà, sense elements distintius. L'estrat està relacionat amb la col·locació de dues grans pedres (60-70 cm de llargada) localitzades a l'oest del sondeig, fora del túmul. Aquestes pedres van ser col·locades en el rasant superior de la UE 07, igual com està dipositat l'estrat 04, que s'adossa en els 12-14 cm inferiors d'aquestes dues pedres.

Cobrint l'estrat anterior existeix una segona capa antròpica, **UE 03**, d'entre 2 i 12 cm de gruix, llimós, grisós i amb algunes zones heterogènies, que indubtablement és el nivell de formació de la capa superior del túmul, atès que és l'estrat que cohesiona el pedregar. No ha aportat restes mobles. Aquest nivell prehistòric roman cobert per una capa sedimentària, **UE 02**, d'entre 2 i 5 cm de gruix, en la que hi ha assentada la capa vegetal, **UE 01**.

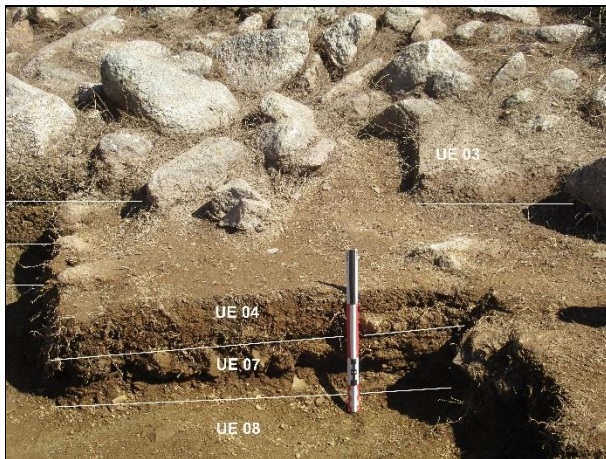
Aquesta seqüència testimonia una sedimentació antròpica en el sector occidental d'entorn 24 cm de potència, on la UE 04 correspon a un nivell anterior al túmul o bé a una primera capa de formació d'aquest, sense dubte relacionat amb la col·locació de dues grans pedres existents a l'exterior del túmul, i la UE 03 a la construcció de la massa de pedres que corona l'estructura sepulcral.

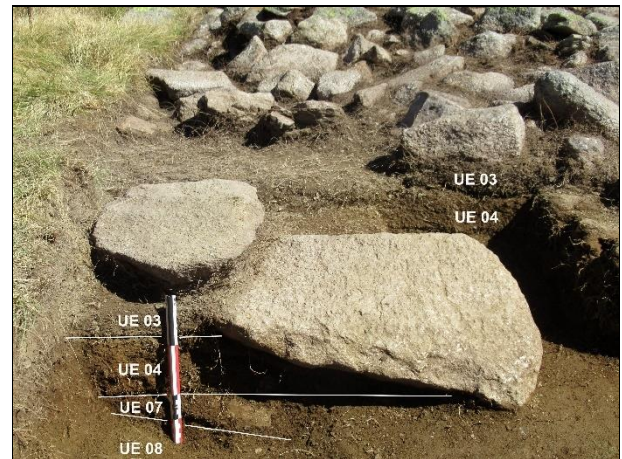
F55: estat previ del contorn occidental del túmul.

F56: vista final del Sondeig Oest.

F57: detall de la seqüència estratigràfica del Sondeig Oest.

F58: detall de la seqüència en relació amb una de les grans pedres.

F59: detall de la potència de la UE 04, en procés d'excavació.

F60: detall de carbons existents en la UE 04.

F61: detall de l'aparició d'un fragment de ceràmica en la UE 04.

F62: fragments de ceràmica localitzats en la UE 04.

F63: estat final de la UE 03, estrat de formació del túmul.

F64: estat inicial de la UE 03.

6.5. Sondeig nord.

En el contorn septentrional del túmul s'ha dut a terme el corresponent sondeig, aproximadament d'11,5 m², en el que s'ha localitzat la seqüència següent: en les cotes inferiors s'ha identificat el subsol de pissarres verdeses, que roman cobert per una capa sedimentària natural, **UE 11**, d'entre 6 i 15 cm de potència. En aquest sector aquest estrat és molt heterogeni tant de composició (llims, sorres, graves) com de coloració (marró, vermellós, verdós, grisós).

Sobre aquesta capa natural hi ha dipositat la primera sedimentació antròpica, formada per les **UE 09** i **UE 10**, ambdues equivalents, la primera situada al nord d'una gran roca existent al lloc, i que actua com a límit del túmul, i la segona al sud. La UE 09 té entre 2 i 6 cm de potència i es caracteritza per ser un nivell heterogeni de sorres marrons amb làmines pissarroses i gravetes de granit, amb abundants clapes cendroses. La UE 10 és similar però més potent, d'entre 15 i 23 cm, i molt més cendrós.

Cobrint aquests estrats hi ha la **UE 06**, una capa d'entre 2 i 6 cm de gruix, llimosa i argilosa, de color marró grisós, que és la que s'estén a través de les pedres que constitueixen el túmul. Aquest estrat està cobert per la capa sedimentària, **UE 05**, de 2-3 cm de gruix, en la que hi ha arrelada l'engleva. Cap dels estrats d'aquest sondeig ha proporcionat restes mobles.

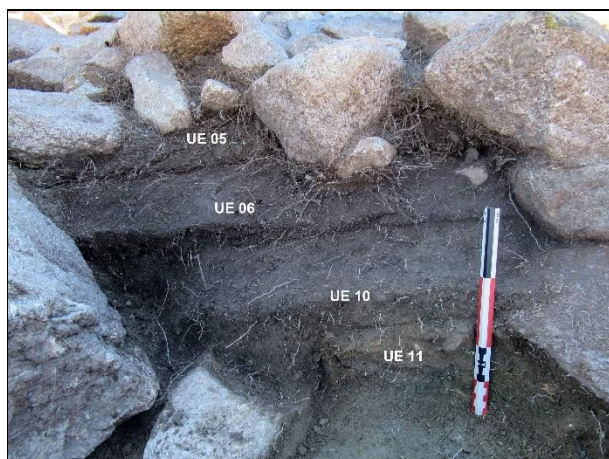
La seqüència constata una potència prehistòrica d'uns 15 cm de gruix, formada per un estrat anterior al túmul o primera fase de construcció d'aquest, UE 06, i el nivell certament de formació del túmul, UE 05.

F65: estat previ del sector del Sondeig Nord.

F66: estat final del Sondeig Nord.

F67: detall de la seqüència estratigràfica del sondeig, arran de túmul.

F68: detall de la potència de la capa natural UE 11.

F69: vista del sondeig un cop exhaurits els nivells antròpics.

F70: detall de la potència de la UE 10.

F71: estat inicial de la UE 10.

F72: la UE 09 en procés d'excavació; s'observa la potència.

F73: estat final de la UE 06 i inicial de les UE 09-10

F74: estat inicial del nivell de formació del túmul UE 06.

6.6. Microsondejos en l'entorn del túmul.

Com s'ha exposat entre els treballs duts a terme, al final de la intervenció prevista en el túmul s'han executat una sèrie de petits sondejos, aproximadament de 50 per 30 cm, en l'entorn d'aquest. Aquests micro-sondejos han estat fets per avaluar la continuïtat de l'estratigrafia localitzada en les cales perimetrals del túmul.

Ha estat sobretot la identificació dels estrats inferiors apareguts en els sondejos en el contorn del túmul el que ha motivat fer aquesta avaluació. La lògica de construcció del túmul no hauria de fer excessivament extensible l'estrat de la seva formació, com certament s'ha constatat en tots els estrats relacionats amb el pedregar que el constitueix, que progressivament van perdent potència quant a més distància d'aquest. Probablement, l'estrat relacionat amb el túmul, almenys el del seu coronament, es perd entre 3 i 4 m de distància del seu perímetre, com dicta una lògica constructiva raonable.

Tanmateix, l'existència en les cotes inferiors d'un primer estrat antròpic, la potència del qual no disminueix tan progressivament, i coneixent, a més, a través del Sondeig Est, l'existència d'una fase prèvia anterior al túmul, motivaven conèixer fins on arribava una sedimentació antròpica que podria fugir d'una lògica d'ocupació estrictament relacionada amb el túmul.

Per aquesta raó s'ha executat primer un microsondeig a 5 m de distància del límit del Sondeig Oest. Atès que aquest ha seguit proporcionat sedimentació antròpica, s'ha ordenat l'execució de sondejos seguint la mateixa direcció cada cinc metres. Posteriorment, s'ha dut a terme el mateix procés en direcció sud i en direcció est. En direcció nord no s'han dut a terme per manca de temps.

L'estratigrafia apareguda en els sondejos no s'ha numerat amb Unitats Estratigràfiques, ja que, en aquest cas, és innecessari per l'objectiu d'avaluar la continuïtat de la sedimentació antròpica i resolt amb la mera descripció.

La **seqüència localitzada** en els microsondejos és, de dalt a baix, la següent:

- MS-01: en la part superior, la capa vegetal d'engleva, d'entre 6 i 10 cm de potència;
- MS-02: segueix una capa sedimentària natural d'entre 5 i 9 cm de gruix;
- MS-03: sota aquesta, una capa antròpica, llimosa, de color grisós, que conté alguns petits carbons, d'entre 4 i 10 cm de potència;

- MS-04: en la part inferior, una capa sedimentària natural, de color marró granatós o groguenc.
- MS-05: capa de pissarres verdoses i griseses, apareguda en els sondejos més occidentals.

Microsondejos occidentals (MSO): a l'oest del túmul s'ha dut a terme un total de 8 microsondejos. En tots ells apareix l'estrat grisós amb algun carbó que presumeix ser de formació antròpica. Els sondejos s'ha dut a terme fins a la pista que condueix cap al Pla de les Pedres, constatant que la sedimentació es prolonga fins aquest punt, o més enllà. La distància entre el darrer microsondeig (MSO-8) i el perímetre del túmul és de 40 m.

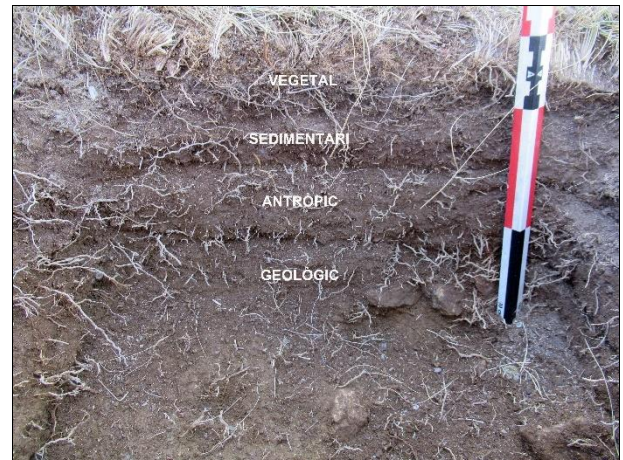
Microsondejos orientals (MSE): a l'est del túmul s'ha practicat quatre sondejos, obtenint la mateixa seqüència. El sediment antròpic arriba com a mínim fins a 22 m a l'est del túmul.

Microsondejos meridionals (MSS): al sud del túmul, direcció on la cota del terreny augmenta fins al punt més elevat de l'emplaçament del túmul, s'ha dut a terme 2 microsondejos. En el primer, segueix apareixent el sediment marró-grisós i presumiblement antròpic; en el segon no apareix aquest estrat o és de potència mínima. El segon està a 16 m. del túmul.

Aquesta sèrie de microsondejos posa de manifest que en l'entorn del túmul del Cubil hi ha un important jaciment prehistòric que ocupa un ampli sector de l'espai més planer d'aquest emplaçament. Els indicis localitzats assenyalen l'existència de sediment especialment en direcció oest i est; direcció nord, on ha estat possible comprovar-ho, també és probable. Pel cap baix, es pot presumir una superfície de 2.000 m².

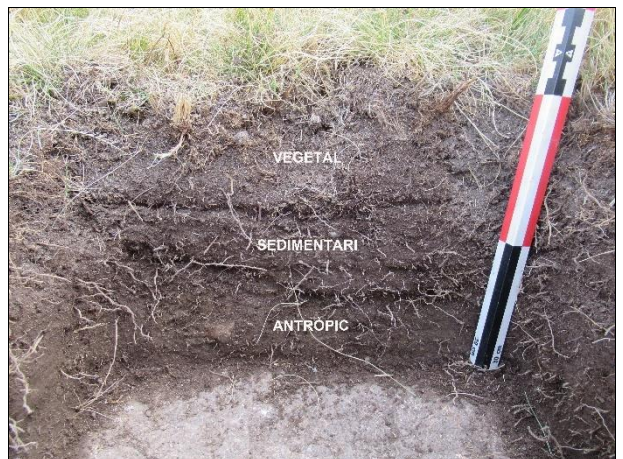
F75: exemple, microsondeig oest nº 2; al fons el Sondeig Oest.

F76: detall de la seqüència en el MSO-2.

F77: estrat molt grisós i pedres en el MSO-3.

F78: detall de la seqüència en el MSO-4; al fons apareix una roca.

F79: detall de la seqüència en el MSO-8, el més allunyat.

F80: detall de la seqüència en el MSE-3.

F81: vista zenital del MSE-3, en el que hi ha diverses pedres.

F82: detall de la seqüència en el MSE-3.

6.7. Característiques arquitectòniques.

Deixant de banda l'avaluació de la seqüència estratigràfica, la intervenció arqueològica també ha permès conèixer algunes característiques arquitectòniques del túmul.

En aquest sentit, en primer lloc, cal posar en relleu les dimensions del túmul que, d'acord amb el perímetre descobert en els sondejos efectuats en el contorn, es pot establir d'un diàmetre entorn els 13,5 m (14 m l'eix nord-sud i 13 m l'eix l'est-oest). La planta és doncs pràcticament circular. Suposa una superfície aproximada de 142 m².

L'alçada del túmul és poc significativa. En la part central s'estima d'entre 40 i 50 cm; en els extrems, com s'ha vist, al voltant de 25 cm. Respecte a la part central cal apuntar dos fets rellevants: primer, que les seccions longitudinals que s'han dut a terme, que eren un dels objectius principals per avaluar la construcció, testimonien que es va dur a terme un buidatge parcial del pedregar situat entorn de la cambra, com també s'ha posat de manifest en l'excavació del sondeig en aquesta zona. Els perfils mostren com en aquest punt el túmul fa una inflexió i la rasant del coronament esdevé una concavitat, quan originalment hauria de ser a la inversa, una rasant convexa; segon punt, que desconeixem el que succeeix en la cambra, però la seqüència del sondeig central assenyala que està assentada sobre el mateix rasant que la resta del túmul, sobre la mateixa capa natural; no s'hauria dut a terme un lleuger rebaix del terreny per construir-la.

La cambra, caixa o sepulcre presumeix estar orientada en sentit nord-oest- sud-est, que conseqüentment esdevé també l'eix del túmul. La caixa s'intueix rectangular, d'unes dimensions entorn 2-2,5 m de llargada i 1,5 d'amplada. Tanmateix, cal tenir en compte, com s'ha exposat, que sembla estar esllavissada cap al nord, fet que desdibuixa les estimacions, i que no ha estat excavada i tan sols parcialment descoberta i definida, motiu pel qual la caracterització no pot anar més enllà de les impressions que ofereix l'estat actual. Una de les pedres presumiblement esllavissades del lateral oriental, allargassada, mesura entorn 1,20 de llargada; podria assenyalar una alçada interior de la caixa al voltant de 90-100 cm.

En el lateral occidental de la caixa, les grans pedres que assenyalen aquesta estructura central, sobrepassen els presumptes límits del sepulcre i constitueixen una alineació de gairebé 4 m de llargada. En el lateral oriental, aproximadament al centre, hi ha una gran llosa col·locada verticalment en el túmul. En el frontal sud de la caixa, no s'observa cap gran llosa o pedra, essent el lateral amb menys definició. Precisament en el límit de lateral oest, on hi ha el presumpte límit sud de la caixa, comença a aflorar una llosa col·locada verticalment. Tots aquests són aspectes que ha deixat visibles la neteja superficial de la zona central del túmul. Constaten que la part corresponent al presumpte sepulcre roman poc definida i coneguda i que, més enllà de qualsevol conjectura, el túmul mereix ser objecte d'actuacions atentes.

Pel que fa a **elements exteriors**, cal destacar, primer, la possible senyalització de l'eix d'orientació del túmul a través del seu emplaçament entre dos grans blocs erràtics situats en els límits de cadascun d'aquests dos punts (NW-SE) i mitjançant la col·locació de grans pedres coronant el límit del túmul també en aquests extrems. En segon lloc, també són rellevants les grans pedres localitzades a l'exterior del túmul en el Sondeig Oest, així com una d'assentada verticalment en el Sondeig Nord, que podrien senyalitzar exteriorment la construcció a manera de cromlec. Tot i això, cal tenir en compte que aquestes grans pedres van ser col·locades en relació amb l'estrat anterior a la formació del túmul de pedres, nivell que desconeixem si forma part també del recinte funerari o si és d'una fase precedent, fet probable d'acord amb el que en aquests moments indica l'estratigrafia.

Finalment, cal posar de manifest la rellevància de la segona concentració de pedres, anàloga al túmul, que s'ha localitzat enfront del límit sud. L'existència d'una estructura en aquest punt ja es presumia, motiu pel qual s'havia previst un sondeig més extens, posteriorment ampliat. El resultat de l'excavació confirma que en el lloc, arran del túmul, hi ha un segon apilonament de pedres, d'entre 30 i 40 cm de potència, de característiques similars, presumiblement de planta circular i d'un diàmetre d'entorn els 4 m. D'acord amb el que assenyala la seqüència estratigràfica, aquest segon túmul hauria estat construït en la mateixa fase que el principal. No s'hi entreveu cap construcció en la part central.

F83: vista zenital del túmul assenyalant algunes de les particularitats arquitectòniques exposades en el text.

6.8. Datació.

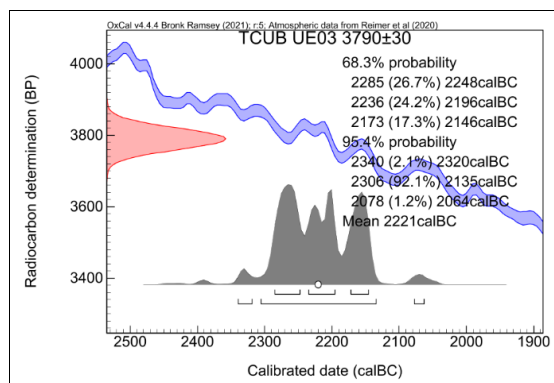
En l'exposició dels resultats i la interpretació ja s'ha escrit que les restes ceràmiques localitzades, úniques restes mobles aparegudes, no permeten establir una datació del túmul i del jaciment. La datació del conjunt de restes s'ha obtingut a través de tres anàlisis radiocarbòniques, com estava previst.

Per a la datació de la seqüència estratigràfica s'ha dut a terme anàlisis de mostres de cabró procedents de la **UE 03**, estrat de formació del túmul del Sondeig Oest, de la **UE 18**, estrat de l'espai central en el qual es produeix la presumible ensulsiada de la cambra funerària, i de la **UE 24**, rebliment de la fossa UE 23, presumible corresponent a una fase anterior al túmul. Aquestes tres unitats representen les tres fases que estratigràficament han quedat paleses en l'excavació.

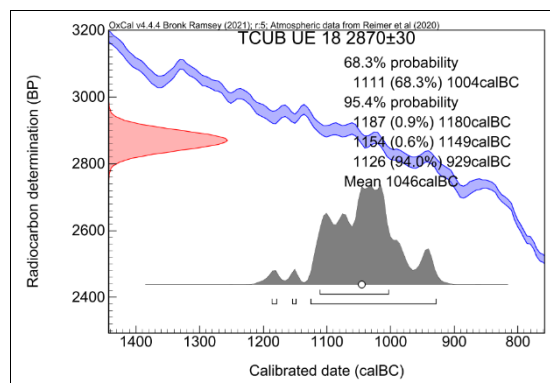
L'anàlisi de la **UE 03** ha aportat una datació de 3790 ± 30 BP, amb un percentatge majoritari (92,1%) de correspondre entre els anys 2306 i 2135 cal AC. Els tres percentatges de probabilitat que mostra el resultat a una sigma són molts semblants i no possibiliten la precisió. La data mitjana és d'entorn l'any 2221 cal AC. Això significa que cal situar la construcció del túmul en el període a cavall entre el final del Neolític Final-Calcolític i l'inici de l'Edat del Bronze.

De la mostra procedent de la **UE 18** n'ha resultat una datació de 2870 ± 30 BP amb una gran probabilitat (94%) de situar-se entre els anys 1126 i 929 cal AC i, en concret, entre els anys 1111 i 1004 cal AC (68,3%). Per tant, la mostra assenjala que el probable enderroc de la cambra hauria ocorregut vers el segle XI aC, és a dir en el període Bronze Final.

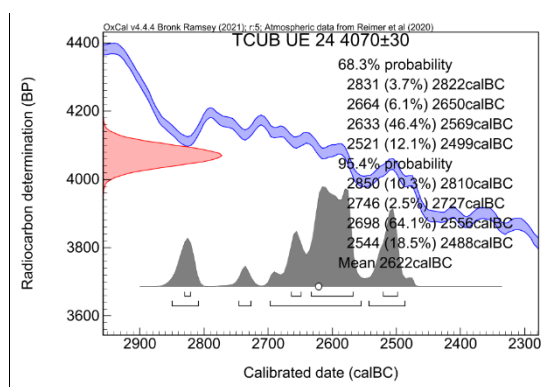
Finalment, l'anàlisi de les mostres extreïdes de la **UE 24** aporta una datació de 4070 ± 30 BP, amb un percentatge majoritari a dues sigmes (64,1%) pels anys 2698-2556 cal AC, i a una sigma (46,4%) pels anys 2633-2569 cal AC. Aquestes dades condueixen a establir que l'ocupació anterior a la construcció del túmul data aproximadament entre el ventall arrodonit 2700-2550 cal AC. La mitjana de la datació és 2622 cal AC. Aquestes centúries s'inscriuen en el període Neolític Final – Calcolític.

Imatge 3: resultats de la datació de la UE 03.

Imatge 4: resultats de la datació de la UE 18.

Imatge 5: resultats de la datació de la UE 24.

7. CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica duta a terme l'any 2019 en el Túmul del Cubil confirma que l'estructura descoberta l'any 2018 correspon a un túmul funerari que s'inscriu dins el megalisme prehistòric europeu. Ja que fins ara no es coneixia cap construcció megalítica al Principat d'Andorra, aquest és el primer monument d'aquest tipus que ha estat descobert, fet que resulta de gran rellevància per la història i l'arqueologia d'Andorra.

L'actuació que s'ha dut a terme tenia com a principal objectiu avaluar les característiques d'aquest monument amb la finalitat de plantejar futures intervencions. Per finalitats estratègiques, era rellevant conèixer la sedimentació existent, i per finalitats científiques, emmarcar-lo cronològicament.

Dels treballs duts a terme es conclou que el túmul va ser construït entre finals del període Neolític Final-Calcolític i els inicis del Bronze Inicial, aproximadament en el ventall 2300 i 2130 cal AC. Futures datacions probablement podran concretar una mica millor aquesta datació. Aquesta cronologia l'emmarca dins el període de construcció dels dòlmens simples del nord-est de la península Ibèrica, generalment datats a partir de restes mobles que els situen en el Bronze Inicial. Caldrà veure les restes

mobles que puguin aparèixer al Cubil per emmarcar-lo no ja en una de les canviants perioditzacions, sinó també culturalment.

F84: vista aèria del túmul del Cubil des del sud-est.

Les dimensions de la cambra fan pensar en un dolmen simple a l'estil de la majoria dels sepulcres pirinencs. Òbviament, caldrà esperar a l'excavació de la cambra per determinar-ne la definició física i les característiques arquitectòniques, dades que podran conduir a plantejar el tipus de sepulcre i caixa i els sistemes d'inhumació.

Tanmateix, l'aspecte més rellevant a considerar és el procés constructiu i funcional, i la consegüent significança històrica i arqueològica que comporta el monument. En aquest sentit, la seqüència estratigràfica localitzada posa de manifest que el túmul va ser edificat sobre un jaciment 400 anys anterior, en ple Neolític Final-Calcolític. D'aquest jaciment previ se n'ha descobert una fossa, el rebliment de la qual és el que ha proporcionat la datació, i un nivell de circulació que és cobert pel túmul.

El nivell sobre el qual es construeix l'apilament de pedres del monument és format unitàriament per les UE 04, 9, 10, 14, 29 i 34. Coneixem que aquest estrat constructiu està relacionat amb la instal·lació d'unes grans pedres de forma discontinua a l'exterior del túmul. Aquesta primera capa podria correspondre al primer nivell de formació del monument (instal·lació de la cambra i del perímetre). És impossible certificar-ho sense el desmuntatge almenys d'una part del túmul i verificar les relacions físiques.

Malgrat aquests supòsits, del que no hi ha dubte és que el túmul va ser assentat sobre restes anteriors, de les que no en coneixem les característiques. No es pot descartar l'existència d'un espai de culte o funerari anterior; un espai sacre posteriorment reutilitzat.

Estratigràficament, tampoc hi ha dubte que l'establiment prehistòric va ser assentat sobre el rasant d'un sol natural inclinat (conjunt unitari UE 07, 11, 25, 30 i 35) que hi havia sobre un subsol de pissarres verdoses i griseses (conjunt UE 08, 20, 26, 31). Sobre el primer s'hi va assentar les grans pedres exteriors; el segon, junt amb el primer, va ser seccionat per l'esmentada fossa (UE 23).

D'altra banda, la neteja superficial, l'excavació parcial i la documentació del túmul manifesten que l'espai que ocupa la cambra i el seu entorn immediat va sofrir una acció d'alteració. El fet es constata, primer, a través de l'ensulsiada de les pedres i lloses que formen la cambra; segon, identificant l'existència d'una seqüència d'estrats divergent a la resta de sondejors, en la qual manca l'estrat de formació del túmul i, contràriament, apareix un estrat de presumible remoció i dues capes de sedimentació posteriors, sense equivalència en el contorn, i tercer, mitjançant la secció del túmul, que

indubtablement indica l'espoli d'un part del centre del túmul, lloc on el perfil hauria de ser convex (cobrint la cambra) i no còncav (deixant-la al descobert).

Aquesta alteració del sepulcre ha de respondre a una acció humana. La cambra podria esllavissar-se per si sola, a causa d'una feble sustentació. Però el túmul no es pot rebaixar per naturalesa. Aquest probable espoli es data d'entorn el segle XI aC, és a dir, del període Bronze Final. Ho assenyala el resultat de la datació radiocarbònica de la UE 18, estrat amb el qual es van desplomar diverses pedres que conformaven la cambra. Naturalment, sense dur a terme l'excavació de la caixa, és impossible conèixer si va haver-hi un veritable espoli del sepulcre, o si l'acció va ser merament destructiva. Enfront del que s'ha observat, i del que es coneix en molts altres exemples, és possible una profanació.

És important també posar de manifest l'existència d'una segona estructura tumular, aproximadament de 4 m de diàmetre, situada al sud del monument principal. Superficialment, en aquesta estructura no s'hi observa cap caixa sepulcral. Tanmateix, la localització d'aquest segon túmul posa de manifest que el lloc amaga una major complexitat que no únicament un túmul isolat.

Més encara, els diversos microsondejos que s'han dut a terme al voltant del túmul assenyalen l'existència d'un ampli jaciment prehistòric en el lloc. Estratigràficament, és probable que com a mínim correspongui al període Neolític-Final Calcolític, si bé també pot contenir fases relacionades amb la construcció del túmul i potser amb el període d'espoli. En qualsevol cas, la troballa del túmul i la seva avaluació posen de manifest l'existència d'un gran jaciment prehistòric que augura ser de gran rellevància atesa la seva singularitat. Aquestes restes sense dubte s'han de posar en relació amb les ocupacions prehistòriques de l'alta muntanya que s'han conegut també recentment en les proximitats, en especial les restes prehistòriques de l'orri d'Emportona, de períodes anàlegs als del Cubil, i al túmul de la Portella de Joan Antoni, el primer probablement amb funcions ramaderes i el segon amb funcions simbòliques. Tots ells testimonien de forma excel·lent el domini de l'alta muntanya andorrana en la prehistòria recent.

Josep Font Piqueras

Actium Patrimoni Cultural, SL

Alella – Andorra, setembre de 2022

8. ANNEX. EL TÚMUL DE LA PORTELLA DE JOAN ANTONI.

De la mateixa manera que l'any 2018 es va descobrir el túmul del Cubil, durant l'actuació arqueològica a l'orri d'Emportona, en el marc del projecte Ruta dels Orris, l'any 2019 es va descobrir un segon túmul, durant l'actuació d'aquell any també en l'orri d'Emportona. Aquest segon és situat a l'anomenada Portella de Joan Antoni.

Com el del Cubil, el túmul de la Portella va ser identificat a través de fotografies satel·litals, el maig de 2019. Amb l'objectiu de comprovar la possible antiguitat, també es va analitzar la sèrie de fotografies procedents de vols aeris històrics, constatant que, en efecte, ja el reproduïen. Igualment també es va analitzar fotografies del lloc preses per excursionistes, ja que coincideix amb l'emplaçament d'un cussol. El 10 de juliol de 2019 es va visitar la possible estructura i es va prendre fotografies i amidaments. El mateix dia es va comunicar la troballa al Comú d'Encamp i al Govern d'Andorra.

Aprofitant l'avinentsa de la redacció de la memòria de la intervenció arqueològica al túmul del Cubil, exposem la síntesi de les dades recollides del túmul de la Portella.

El túmul s'emplaça en la Portella de Joan Antoni, a l'est de la parròquia d'Encamp, exactament en la part central de la carena que separa els cercles de Pessons-Envalira, situats en el vessant nord, amb la zona d'Engaït, en la cara sud. Des del lloc es té un extens domini tant de tota la vall del Valira, direcció nord, com de la zona de la vall del riu d'Engaït, ja a Espanya. Les coordenades de situació del túmul són les següents:

TÚMUL DE LA PORTELLA DE JOAN ANTONI			
UTM ETRS 89 FUS 31			
Punt central	X	Y	Z
	393948	4707414	2.677

Es tracta d'un túmul de 8 m de diàmetre i entorn 40 cm d'alçada, format per un apilonament de pedres petites i mitjanes, granítiques. Sobre el terreny, el perímetre del túmul és ben reconeixible mitjançant la diferència de cotes respecte del rasant constructiu i el límit circular que assoleixen les pedres. Excepte la part central, que roman descoberta i on s'observen clarament les pedres, la resta roman cobert per un mantell d'herba que les amaga, malgrat que s'entreveuen. Superficialment, en el centre de l'estructura, no hi ha indicis de cap cista o cambra.

L'entorn immediat correspon a un prat alpi amb escasses pedres, motiu pel qual el túmul destaca a simple vista. És a partir de 40 m de distància, a l'oest, on comencen a proliferar les pedres en la superfície. A 80 m de distància, les pedres ja són molt abundants. Són els possibles llocs d'extracció del material per formar l'estructura. Al centre del túmul, malgrat que lleugerament desplaçat cap a l'oest, hi ha instal·lat un cussol, construït per excursionistes i que assenyala el cim de la Portella. No hi ha dubte que el cussol va ser aixecat, i també que ocasionalment es va reconstruint, utilitzant les pedres del túmul.

A excepció de la identificació d'una cambra central, totes les característiques són idèntiques a les que es van observar en la descoberta del túmul del Cubil i que han estat certificades en l'excavació de 2019: estructura circular, túmul de pedres, alçada entorn 40 cm i perímetre reconeixible. També com al Cubil, aquestes característiques condueixen a interpretar l'estructura com un túmul prehistòric. Atesa l'altitud, gairebé a 2.700 m, probablement és el més alt del Pirineu. Malgrat que en l'estat actual és impossible saber si l'estructura amaga una caixa funerària, no hi ha dubte que l'emplaçament reuneix una impressionant càrrega simbòlica. El lloc manifesta un extraordinari domini territorial i un valor de preeminència.

F85: vista zenital del túmul de la Portella, assenyalant el perímetre.

F86: vista aèria del túmul des del sud-est: es té un excel·lent domini del pla d'Encenrera i carena en direcció al Cubil

F87: vista aèria del túmul des del nord-oest: es té un excel·lent domini de la zona d'Engait .

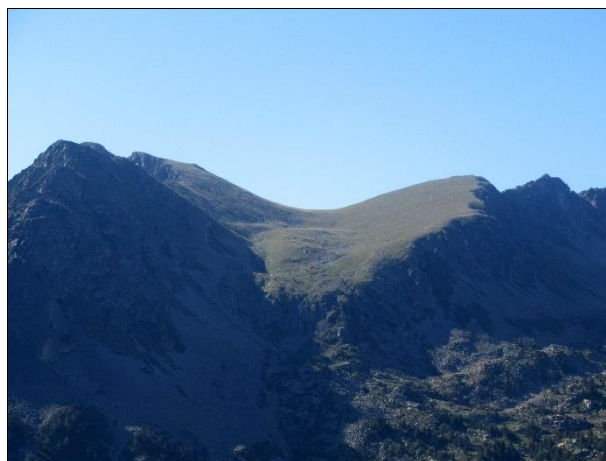
F88: vista del túmul des de l'oest: el perímetre és reconeixible.

F89: vista del túmul des de l'est: el perímetre és reconeixible.

F90: detall del volum del túmul respecte la rasant.

F91: emplaçament, en el coronament de la Portella, des d'Encenrera.

9. BIBLIOGRAFIA

CASAS, J.M. (Coord.), *Mapa geològic d'Andorra. 1:50.000*. Universitat de Barcelona. Institut d'Estudis Andorrans. 2002.

FONT PIQUERAS, JOSEP; *Intervencions arqueològiques a l'orri d'Emportona. Encamp, Andorra. 2018-2019. Memòria.*, inèdit, arxiu del Departament de Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra, 2022.

FORTÓ GARCÍA, ABEL; PUJOL GIMÉNEZ, FERRAN; VIDAL SÁNCHE, ÀLEX: *Memòria de l'excavació de l'Orri del Cubil. Encamp. 2008-2009*. Govern d'Andorra. Departament de Patrimoni Cultural. Inèdita.

OMS, F. XAVIER; MARTÍN, A.; ESTEVE, X; MESTRES, J.; MORELL, B.; SUBIRÀ, EULÀLIA; GIBAJA, JF; The Neolithic in northeast Iberia: chronocultural phases and ¹⁴C, *Radiocarbon*, vol. 58, núm. 2, 2016. P. 291-309.

ORENGO, H., *Arqueologia de un paisaje cultural pirenaico de alta montaña. Dinámicas de ocupación del vall del Madriu-Perafita-Claror (Andorra)*, Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili – ICAC, 2010.

PALET, J.M. et alii "Formes d'ocupació a l'alta muntanya a la Vall de la Vansa (serra del Cadí-Alt Urgell) i a la Vall del Madriu - Perafita - Claror (Andorra): estudi diacrònic de paisatges culturals pirinecs", *Tribuna d'Arqueologia*, 2006-200, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

REMOLINS, G.; GIBAJA, JUAN F., *Les Valls d'Andorra durant el Neolític: un encreuament de camins al centre dels Pirineus*, Monografies del MAC, 2, Barcelona, 2018.

SORIANO, I.; Les pràctiques funeràries durant el Calcolític i el Bronze Antic i Mitjà, en *La fi és el principi. Pràctiques funeràries a la Catalunya prehistòrica*, Departament de Cultura, Museu d'Arqueologia de Catalunya, 2017, p. 79-101.

TARRÚS, J.; El cas dels sepulcres megalítics a la Catalunya prehistòrica, una llarga pervivència, en *La fi és el principi. Pràctiques funeràries a la Catalunya prehistòrica*, Departament de Cultura, Museu d'Arqueologia de Catalunya, 2017, p. 63-78.

TARRÚS, J.; El megalitismo pleno en Catalunya: de los sepulcres de corredor a los dólmenes simples, entre el IV y III milenios cal. AC, *Munibe. Suplemento. Actas del Congreso Internacional sobre Megalitismo y otras manifestaciones funerarias contemporáneas en su contexto social, económico y cultural*), 2010, págs. 188-211

ANNEX 1: AUTORITZACIONS

**Govern d'Andorra
Consell Assessor del
Patrimoni Cultural**

Informe del Consell Assessor del Patrimoni Cultural sobre l'autorització de la intervenció arqueològica al túmul del Cubil (Encamp).

El Consell Assessor del Patrimoni Cultural d'Andorra, en virtut de les competències que té atorgades segons l'article 5.3 a la Llei 9/2003 del patrimoni cultural d'Andorra del 12 de juny del 2003, ha d'emetre una valoració sobre les intervencions arqueològiques. Atenent que en el moment de rebre la sol·licitud per a la intervenció arqueològica s'està configurant un Consell Assessor nou, s'ha decidit tenir en consideració la valoració que va realitzar el Consell Assessor sortint.

A l'acta 4/2018, que correspon a la sessió de treball del Consell Assessor del dia 22 d'octubre del 2018, en què els membres d'aquest organisme van fer una valoració del jaciment arqueològic in situ, recull: "es tracta la importància d'una troballa com la del dolmen a la zona del Cubil i la necessitat de programar una excavació arqueològica amb bons especialistes i amb un seguiment per part dels tècnics del Departament de Patrimoni Cultural. Aquesta intervenció es planteja per a l'any 2019".

En aquest context, s'ha analitzat l'informe emès per l'Àrea de Béns Immobles del Departament de Patrimoni Cultural i el projecte d'intervenció plantejat per l'empresa Actium Patrimoni Cultural SL. La sol·licitud d'intervenció arqueològica al túmul del Cubil (Encamp) consisteix en donar continuïtat als treballs arqueològics que van ser programats l'any 2018 i que té una relació amb el projecte de la Ruta dels Orris del Comú d'Encamp.

I amb el vist i plau de la presidenta del Consell Assessor es resol,

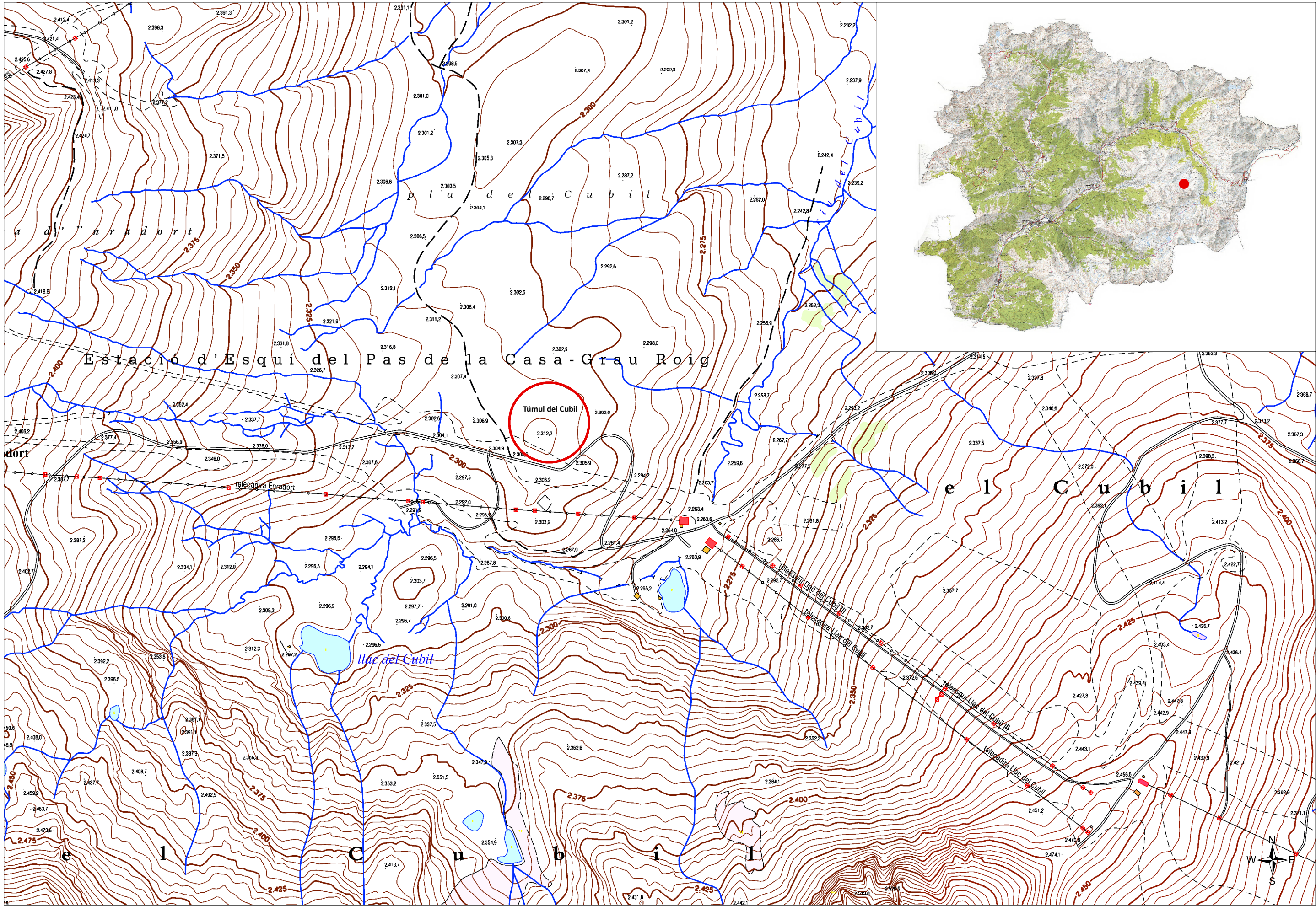
Autoritzar:

La intervenció arqueològica al túmul del Cubil (Encamp) amb la supervisió i el seguiment dels tècnics del Departament de Patrimoni Cultural.

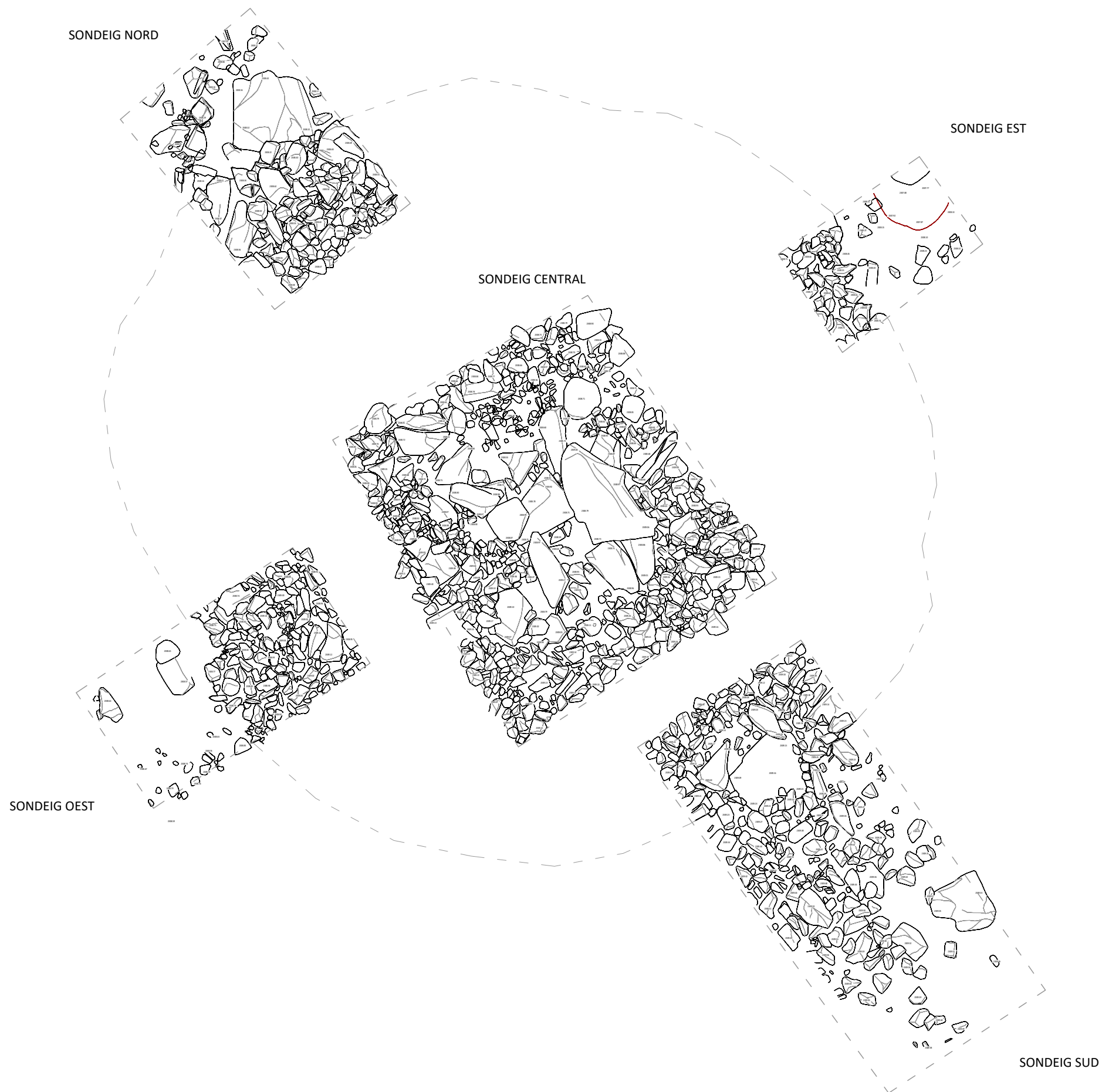
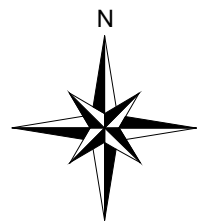
Sílvia Riva González
Presidenta del Consell Assessor del Patrimoni Cultural

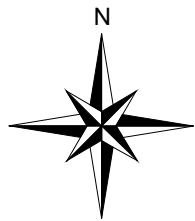
Andorra la Vella, el 6 de setembre del 2019

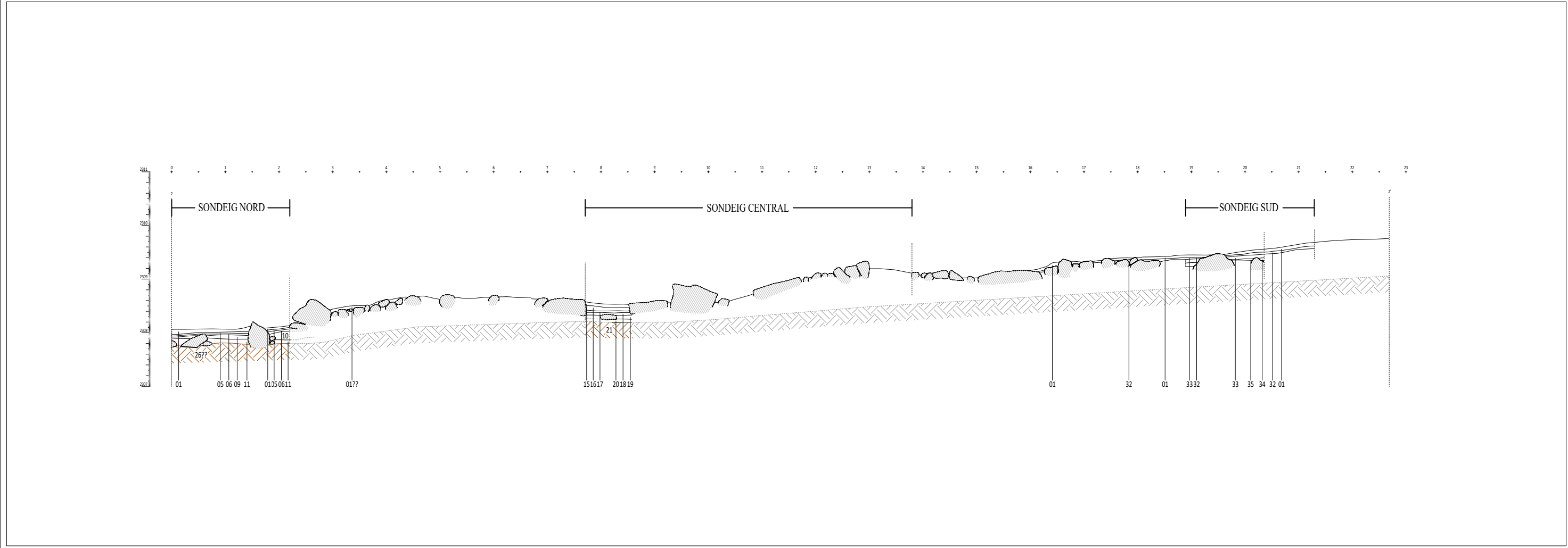
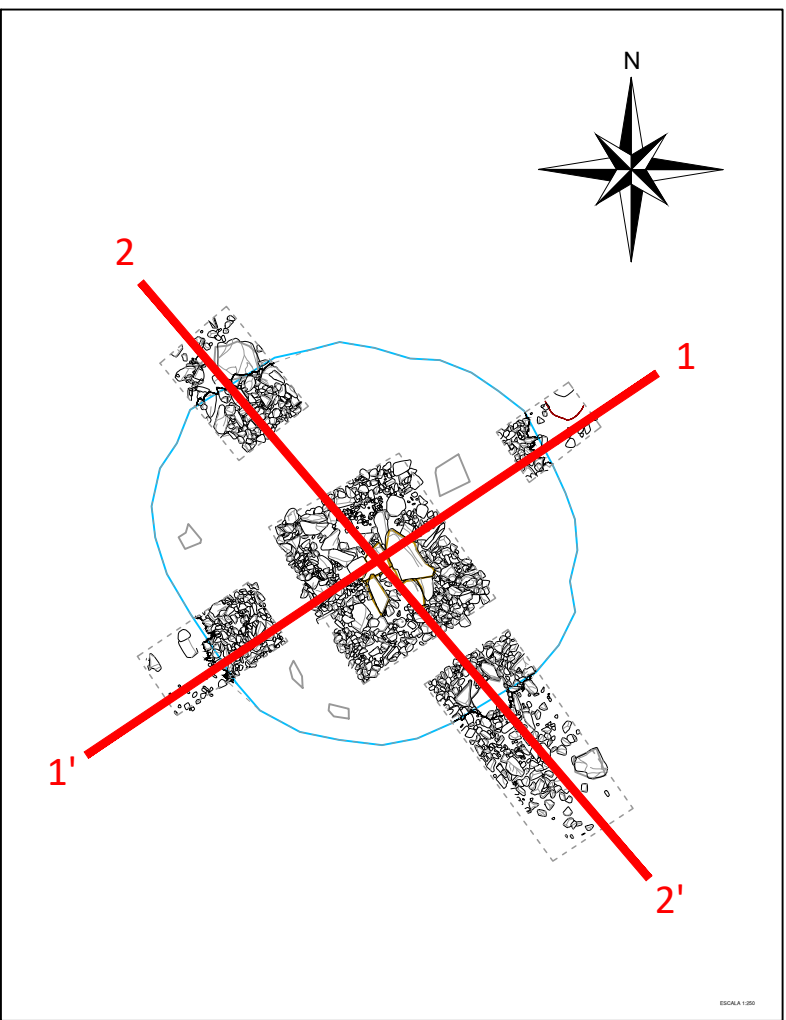
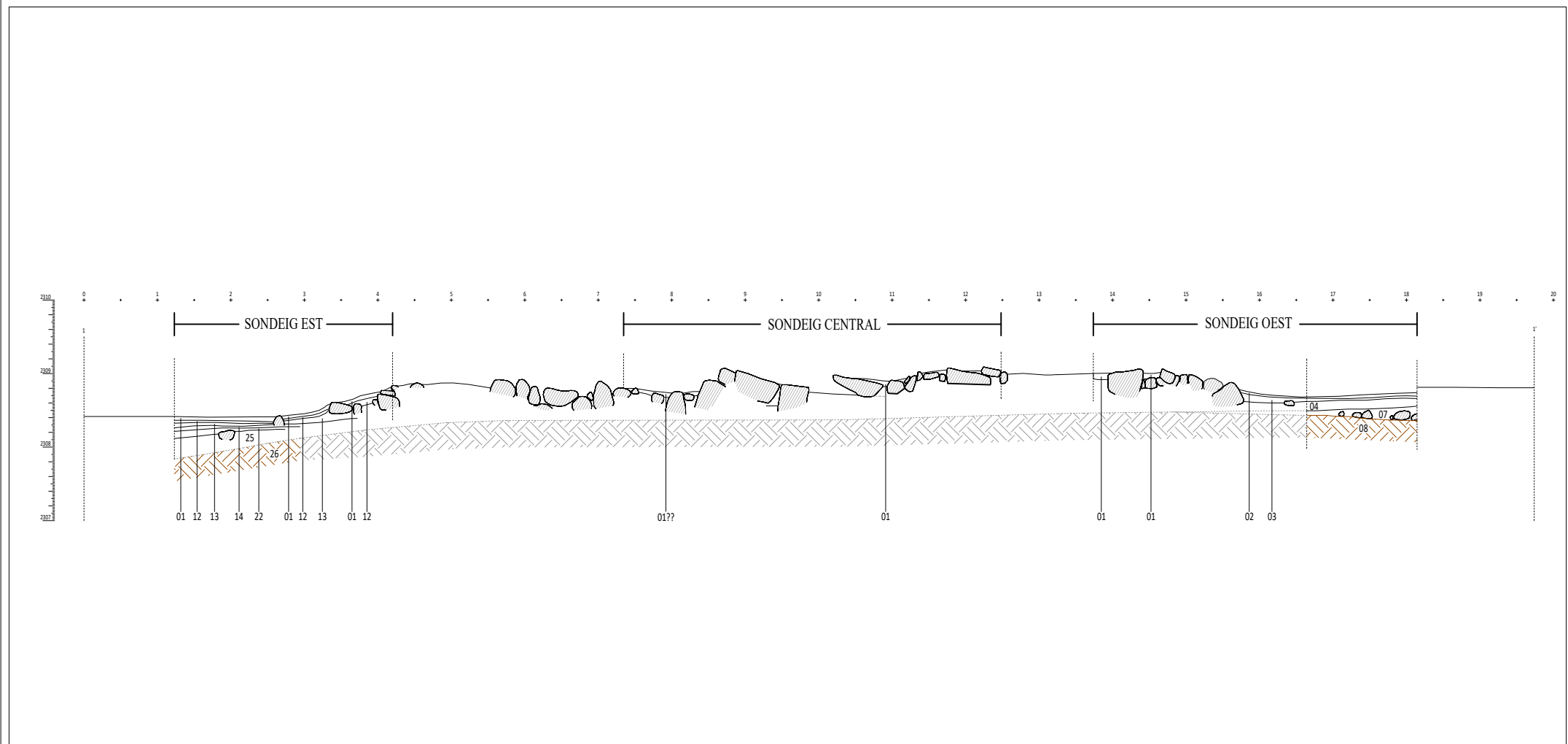
ANNEX 2: PLÀNOLS

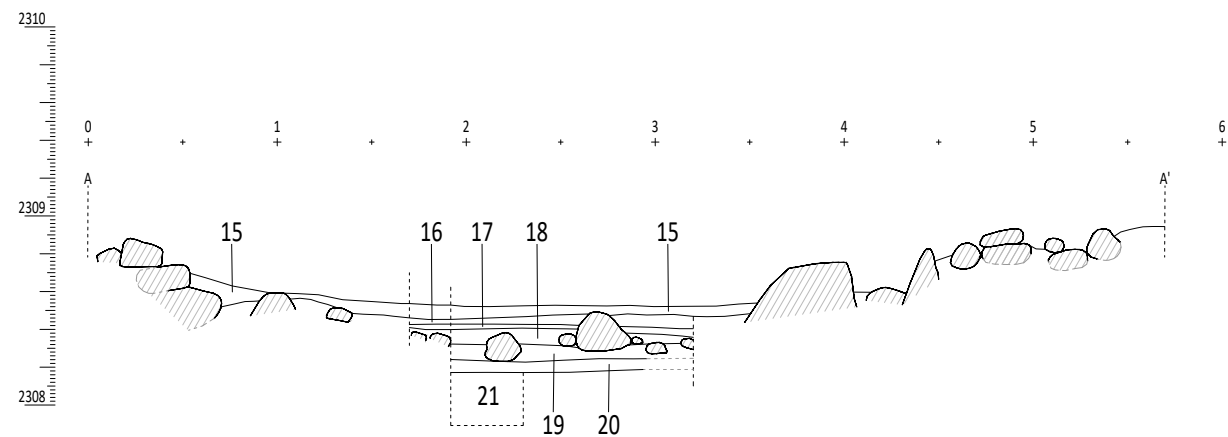

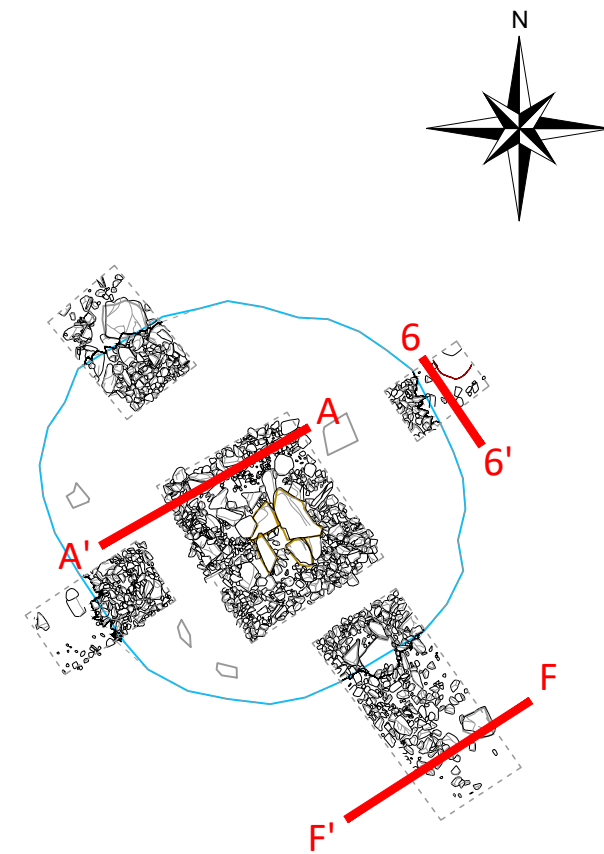

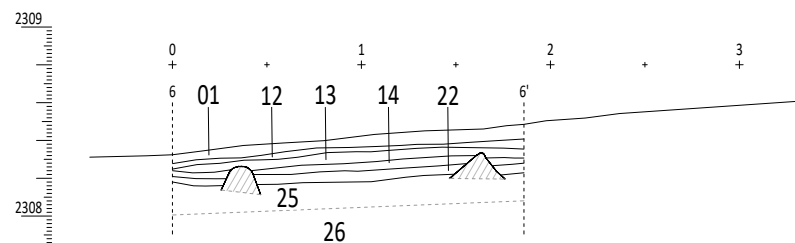

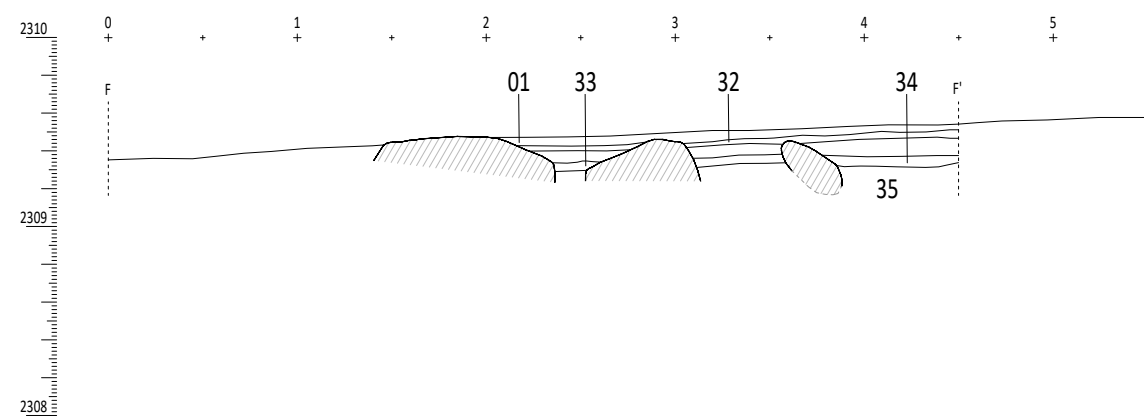
EIX A - A'

ESCALA 1:200

EIX 6 - 6'

EIX F - F'

PROMOCIÓ I FINANÇAMENT

DIRECCIÓ TÈCNICA

Josep Font Piqueras

INTERVENCIÓ

Intervenció arqueològica al Túmul del Cubil. 2019.
Encamp. Andorra.

ESCALA
1:40

ORIGINAL DIBUJAT

NOM DEL PLÀNOL:

Seccions A - A', 6 - 6' i F - F'

DATA

23/08/2022

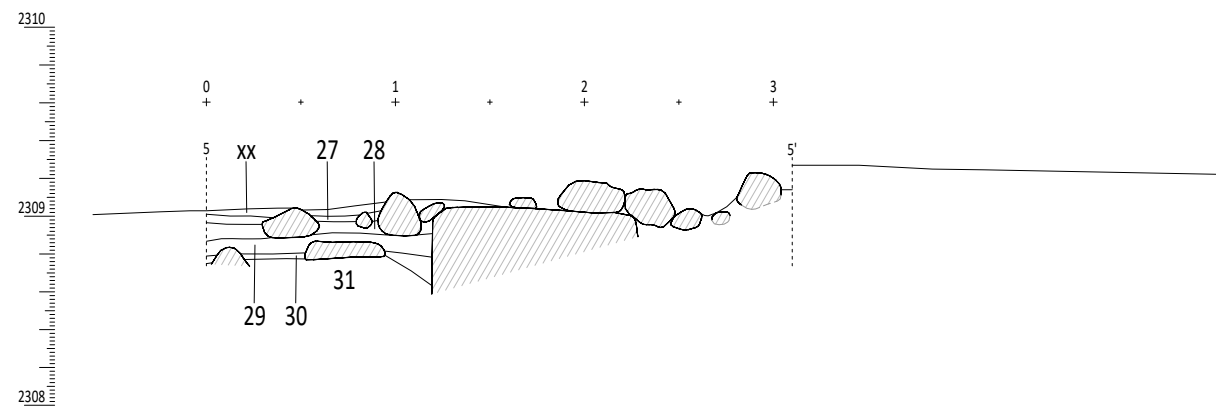
NOM FITXER

Seccions TCUB_19.dwg

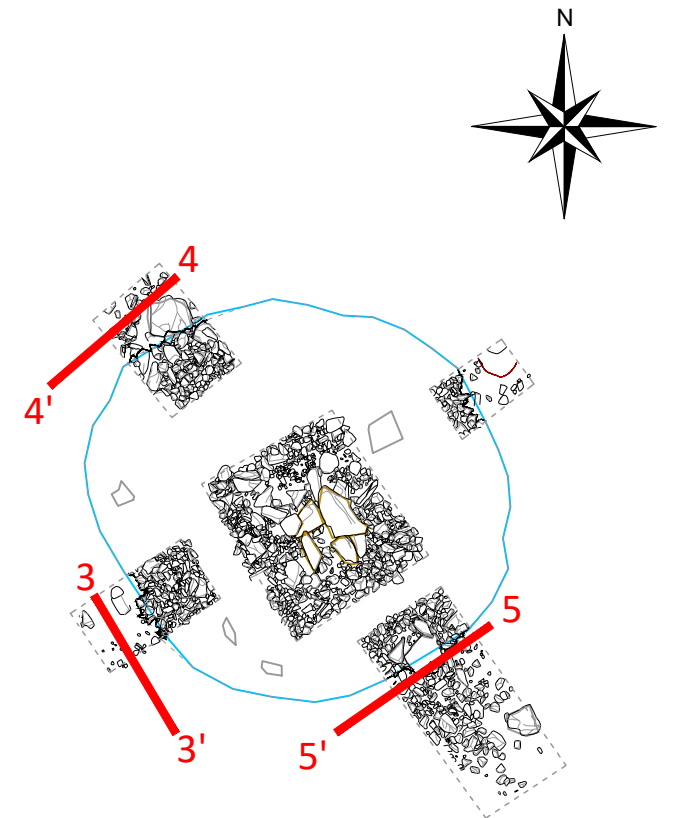
PLÀNOL NÚM.

6

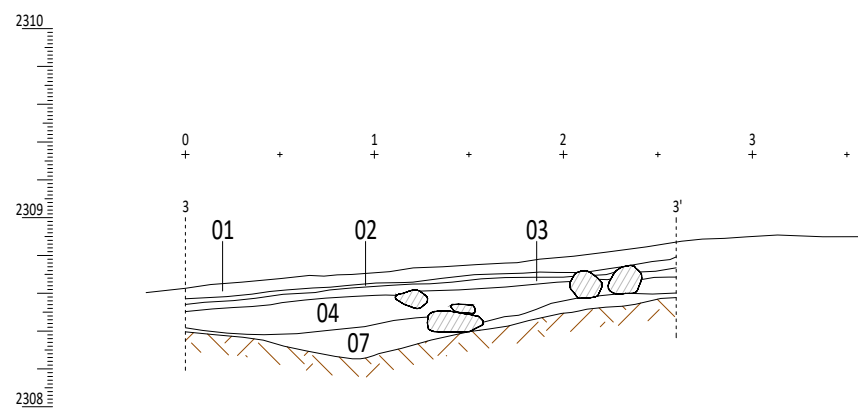
FULL 1 DE 1

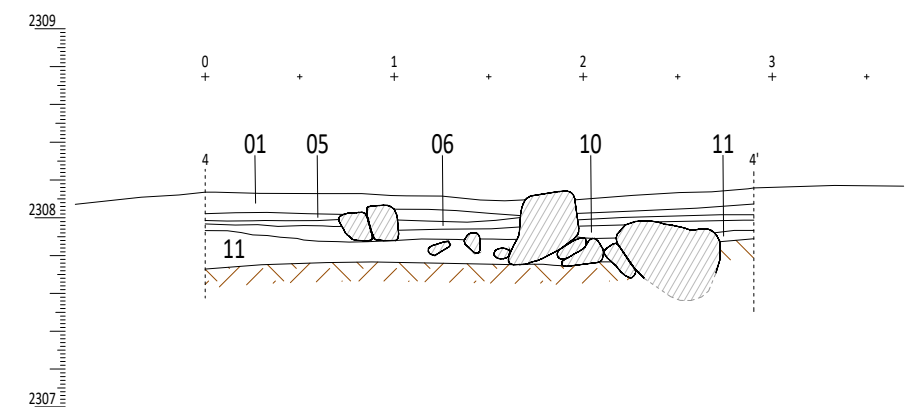
EIX 5 - 5'

ESCALA 1:200

EIX 3 - 3'

EIX 4 - 4'

PROMOCIÓ I FINANÇAMENT

DIRECCIÓ TÈCNICA
Josep Font Piquer

INTERVENCIÓ
Intervenció arqueològica al Túmul del Cubil. 2019.
Encamp. Andorra.

ESCALA
1:40
ORIGINAL DIBUJAT

NOM DEL PLÀNOL:
Seccions 5 - 5', 3 - 3' i 4 - 4'

DATA
23/08/2022
NOM FITXER
Seccions TCU8_19.dwg

PLÀNOL NÚM.
7
FULL 1 DE 1

ANNEX 3:

INVENTARI DE MATERIALS

ANY	UE	NÚM INV	MATERIAL	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	VORA	BASE	NANSA	ALTRES	INF	NMINI	NMAXI	CRONO LOGIA	OBSERVACIONS	COCCIÓ	PASTA
2019	4	1	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada									Fragment de 3 cm. Superfície exterior polida. Secció s'observa cocció cremada.		
2019	4	2	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada									Fragment de 2,5 cm. En la secció s'obseva cocció cremada.		
2019	4	3	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada									Fragment de 2,7 cm, interior polit. Dos fragments d'1 cm trencats, d'un mateix fragment, més un altre fragment d'1 cm.		
2019	13	1	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada									Fragment de 4,4 cm, brunyit per l'interior i exterior.		

ANY	UE	NÚM INV	MATERIAL	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	VORA	BASE	NANSA	ALTRES	INF	NMINI	NMAXI	CRONO LOGIA	OBSERVACIONS	COCCIÓ	PASTA
2019	13	2	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,6 cm, brunyit per l'interior i exterior.		
2019	13	3	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 2,4 cm, brunyit per l'interior i exterior. Part exterior escatada.		
2019	14	1	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 2 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	2	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,1 cm, interior i exterior polits.		
2019	14	3	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 2,9 cm, interior i exterior brunyits.		

ANY	UE	NÚM INV	MATERIAL	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	VORA	BASE	NANSA	ALTRES	INF	NMINI	NMAXI	CRONO LOGIA	OBSERVACIONS	COCCIÓ	PASTA
2019	14	4	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 1,5 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	5	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,5 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	6	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 2,8 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	7	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,1 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	8	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 1 cm, interior polit.		

ANY	UE	NÚM INV	MATERIAL	PRODUCCIÓ	FORMA	TIPOLOGIA	VORA	BASE	NANSA	ALTRES	INF	NMINI	NMAXI	CRONO LOGIA	OBSERVACIONS	COCCIÓ	PASTA
2019	14	9	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 2,4 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	10	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,2 cm, interior polit.		
2019	14	11	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 4,3 cm, interior i exterior brunyits.		
2019	14	s/n	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					2				Fragments de 2 i 2,8 cm, interior i exterior brunyits. Procedents de garbellat.		
2019	24	s/n	Ceràmica	Ceràmica prehistòrica	Indeterminada	Indeterminada					1				Fragment de 3,4 cm, interior brunyit, exterior groller.		

ANNEX 4:

UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	1	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	GENERAL

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Herba, gleva, capa vegetal superficial, arrels, arena fina i mitjana orgànica.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Marró fosc				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ						
BASE				TOMBA		
VOLUM				POSICIÓ		

Z SUP	2309,75	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,06		
POTÈNCIA	6-12 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Capa vegetal superficial	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	

COBREIX	02,05,12,15,27,32	COBERT PER		RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 2		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG OEST		
COMPOSICIÓ Arena fina llimosa i argilosa, amb algunes gravetes de pissarra i granit, arrels, orgànic.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR marró lleugerament grisós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2309,92 Z INF 2308,69 POTÈNCIA 2-5 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Estrat sedimentari, sota enleva.		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Època prehistòrica - històrica		
COBREIX 03 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 01 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	3	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG OEST

COMPOSICIÓ Llims argilosos lleugerament sorrençs, abundants gravetes de pissara en algunes zones. Algun petit carbó, algunes zones heretogènies.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
COLOR	Gris marronós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ _____ TOMBA _____ POSICIÓ _____	INHUMACIONS
PLANTA INF				
SECCIÓ				
BASE				
VOLUM				

Z SUP	2308,76	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,66		
POTÈNCIA	2-12 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Nivell de formació del túmul	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	s. XXII aC

COBREIX	04	COBERT PER	02	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	4	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SPNDEIG OEST

COMPOSICIÓ Heterogeni, arenós, lleugerament argilós, algun petit carbó isolat. COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Heterogeni, grisos i marrons		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		ESTRUCTURES
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM			NEGATIVES	INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ	

Z SUP	2308,68	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,40		
POTÈNCIA	8-12 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Primer nivell de formació del túmul o anterior.	MATERIALS	Ceràmica
		CRONOLOGIA	s. XXII aC

COBREIX	07	COBERT PER	03	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 5		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG NORD		
COMPOSICIÓ Arena fina i mitjana llimosa, arrels, orgànic COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró		DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,14 Z INF 2307,94 POTÈNCIA 2-3 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS 		
INTERPRETACIÓ Sedimentació natural		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Època prehistòrica - històrica		
COBREIX 06 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 01 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	6	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG NORD

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena llimosa, arrels, 			 		
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Grisós lleugerament marronós		 		

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ						
BASE				TOMBA		
VOLUM				POSICIÓ		

Z SUP	2308,08	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2307,91		
POTÈNCIA	2-6 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Nivell de formació del túmul	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	s. XXII aC

COBREIX	09,10	COBERT PER	05	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 7		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG OEST		
COMPOSICIÓ Arena mitjana amb graves pissarrosses i alguna de granítica, abundants còdols granítics i algun pedrsucall.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte / solt COLOR Marró granatós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,60 Z INF 2308,38 POTÈNCIA 5-22 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Nivell sedimentari natural		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Quaternari		
COBREIX 08 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 04 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	8	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG OEST

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena argilosa amb nombroses gravetes de pissarra.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Gris verdós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ				TOMBA		
BASE				POSICIÓ		
VOLUM						

Z SUP	2308,58	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	?		
POTÈNCIA			
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Subsòl geològic natural del lloc	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Quaternari

COBREIX	?	COBERT PER	07	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 9		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG NORD		
COMPOSICIÓ Heterogeni, de sorres marrons amb gravetes pissarroses i granitoses, barrejat amb clapes cendroses, grises clares i clapes més renoses de marró granatós. Alguns petits carbons.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Heterogeni marró grisós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM 		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ 		
Z SUP 2307,95 Z INF 2307,82 POTÈNCIA 2-6 cm ORIENTACIÓ 		DIMENSIONS 		
		OBSERVACIONS Equival a la UE 10, aquest darrer situat a la zona nord de les pedres grans i la UE 09 al nord.		
INTERPRETACIÓ Primer estrat de formació del túmul o anterior.		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Prehistòric		
COBREIX 11		COBERT PER 06		
REBLEIX 		REBLERT PER 		
TALLA 		TALLAT PER 		
S'ADOSSA 		SE LI ADOSSA 		
S'UNEIX 		IGUAL 		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	10	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG NORD

COMPOSICIÓ		ESTRUCTURES
Arena fina llimosa, cendrosa, amb algunes gravetes i laminetes de pissarra i de grabit.		
COMPACTACIÓ	Poc compacte, lleugerament compacte	
COLOR	Gris clar, cendra	
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIONS

Z SUP	2308,04	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2307,83		
POTÈNCIA	15-23 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Primer estrat de formació del túmul o anterior, situat essencialment sota pedra gran. Equival a UE 09..	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Prehistòrica

COBREIX	11	COBERT PER	06	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 11		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG NORD		

COMPOSICIÓ Heterogeni, de sorres, llims argilosos i bossades semblants a cendroses amb, amb algunes gravetes de pissarra i granit.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ Poc compacte			OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
COLOR Heterogeni: marró, grisós, verdós					
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		NEGATIVES	INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		INHUMACIONS

Z SUP 2307,90 Z INF 2307,73 POTÈNCIA 6-15 cm ORIENTACIÓ	DIMENSIONS 	OBSERVACIONS A sota hi apareix subsòl geològic verdós, anàleg a UE 08.
---	-----------------------	--

INTERPRETACIÓ Sedimentació natural, probablement.	MATERIALS Sense materials
	CRONOLOGIA Quaternari

COBREIX ? REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER 09, 10 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 12		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG EST		
COMPOSICIÓ Arena fina, llimosa, abundants arrels, orgànic COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró		DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		ESTRUCTURES INHUMACIONS		
Z SUP 2308,60 Z INF 2308,25 POTÈNCIA 2-4 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Sedimentació natural, sota engleva		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Prehistòric - Històric		
COBREIX 13 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 01 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		
		RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 13		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG EST		
COMPOSICIÓ Arena fina, llimosa, argilosa, amb cendres i llims grisos, alguna graveta, arrels, algun petit carbó.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró grisós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,54 Z INF 2308,23 POTÈNCIA 2-6 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Estrat de formació del túmul, pedres superiors.		MATERIALS Ceràmica CRONOLOGIA s. XXII aC		
COBREIX 14 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 12 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 14		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG EST		

COMPOSICIÓ Arena fina i mitjana, amb abundants gravetes pissarrosses, algun petit carbó.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Grisós			OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		NEGATIVES	INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		INHUMACIONS

Z SUP 2308,36 Z INF 2308,20 POTÈNCIA 2-6 cm ORIENTACIÓ	DIMENSIONS 	OBSERVACIONS
--	----------------------------------	------------------------------------

INTERPRETACIÓ Primer estrat de formació del túmul, pedres inferiors.	MATERIALS Ceràmica
	CRONOLOGIA s. XXII aC

COBREIX 22 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER 13 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 15		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG CENTRAL		
COMPOSICIÓ Arena fina i mitjana, notablement argilosa, abundants arrels COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró granatós		DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,68 Z INF 2308,44 POTÈNCIA 4-9 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS 		
INTERPRETACIÓ Capa sedimentària de formació natural, sota l'engleba.		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Ca. època històrica.		
COBREIX 16 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 15 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	16	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG CENTRAL

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena fina i mitjana, arrels, alguna petita pedra i algunes gravetes.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Marró fosc				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ				TOMBA		
BASE				POSICIÓ		
VOLUM						

Z SUP	2308,49	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,40		
POTÈNCIA	4-9 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Capa sedimentària de formació natural	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Ca 1er mil·leni aC - època històrica

COBREIX	17	COBERT PER	15	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 17		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG CENTRAL		

COMPOSICIÓ Arena fina i mitjana, amb petites gravetes de granit i pissarra		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró clar			OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		NEGATIVES	INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		INHUMACIONS

Z SUP 2308,42 Z INF 2308,36 POTÈNCIA 2-3 cm ORIENTACIÓ	DIMENSIONS 	OBSERVACIONS
--	-----------------------	-------------------------

INTERPRETACIÓ Capa sedimentària de formació natural, immediatament posterior a possible enderroc o espoli cambra-cista.	MATERIALS Sense materials
	CRONOLOGIA s. XI aC en endavant

COBREIX 18 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER 16 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	18	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG CENTRAL

COMPOSICIÓ Arena fina i mitjana, heterogeni, amb gravetes, esecialment de granit, abundant pedrsucall petit i algunes petites pedres. Algun petit carbó i taques de cendres.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ Poc comapcte			OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
COLOR Heterogeni, marró clar i fosc					
PLANTA 		NEGATIVES	INHUMACIÓ 		INHUMACIONS
PLANTA INF 			TOMBA 		
SECCIÓ 			POSICIÓ 		
BASE 					
VOLUM 					

Z SUP	2308,40	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,29		
POTÈNCIA	4-8 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Estrat antròpic, amb restes de combustió. Possible nivell d'espoli de la cambra/cista	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	s. XI aC ?

COBREIX	19	COBERT PER	17	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 19		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG CENTRAL		
COMPOSICIÓ Arenes llimoses i argiloses, amb algunes clapes griseses cendroses, heterogeni. Algun petit carbó.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró clar amb clapes griseses		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,32 Z INF 2308,23 POTÈNCIA 6-8 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS 		
INTERPRETACIÓ Nivell de formació de la cambra/cista		OBSERVACIONS Primer nivell antròpic. S'adossa a la pedra que hi ha sota la pedra llarga del lateral est.		
MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA S. XXII aC				
COBREIX 20 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER 18 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 20		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG CENTRAL		
COMPOSICIÓ Margues o argiles pissarrosses COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Verdós		DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,24 Z INF 2308,18 POTÈNCIA 3-6 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Estrat geològic, base de la construcció del túmul en la part central -cambra.		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Quaternari		
COBREIX 21 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 19 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 21 TIPUS POSITIVA	
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG CENTRAL	
COMPOSICIÓ Rocar de pissarra, lleugerament disgregada en la part superior.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 	
COMPACTACIÓ Compacte COLOR Marró verdós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 	
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ	
Z SUP 2308,20 Z INF 2307,95 excavat POTÈNCIA Mínim 25 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS	
INTERPRETACIÓ Estrat geològic		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Quaternari	
COBREIX REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 20 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 22		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG EST		
COMPOSICIÓ Arena fina llimosa i argilosa, amb algunes gravetes pissarrosses, algun petit carbó.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		
COMPACTACIÓ Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
COLOR Marró grisós clar				
PLANTA 				
PLANTA INF 				
SECCIÓ 				
BASE 				
VOLUM 				
Z SUP 2308,33		DIMENSIONS		
Z INF 2307,12		OBSERVACIONS		
POTÈNCIA 2-12 cm		Pren potència en direcció est Molt similar a la UE 24, rebliment de la fossa UE 23,		
ORIENTACIÓ 				
INTERPRETACIÓ Nivell de circulació anterior al túmul		MATERIALS Sense materials		
		CRONOLOGIA s. XXVII aC?		
COBREIX 24,25		COBERT PER 14		
REBLEIX 		REBLERT PER 		
TALLA 		TALLAT PER 		
S'ADOSSA 		SE LI ADOSSA 		
S'UNEIX 		IGUAL 		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 23		TIPUS NEGATIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG EST		

COMPOSICIÓ		DEFINICIÓ ESTRUCTURA	
COMPACTACIÓ		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS	
COLOR			
PLANTA Tendència circular, hemicircular		INHUMACIÓ	
PLANTA INF Tendència circular		TOMBA	
SECCIÓ Hemisfèrica		POSICIÓ	
BASE Lleugerament còncava			
VOLUM			

Z SUP 2308,13	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF 2307,77	128 cm diàmetre (E-W) per	Fossa de tendència circular excavada al costat d'un roca natural. L'existència de la roca ocasiona que la forma en planta en la cota superior no sigui circular. No exhaurida, ja que parcial està fora del sondeig.
POTÈNCIA 36 cm		
ORIENTACIÓ		

INTERPRETACIÓ Fossa de funcionalitat indeterminada, anterior a la construcció del túmul.	MATERIALS Sense materials
	CRONOLOGIA s. XXVII-XXVI aC

COBREIX	COBERT PER	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX	REBLERT PER 24	
TALLA 25	TALLAT PER	
S'ADOSSA	SE LI ADOSSA	
S'UNEIX	IGUAL	

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	24	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG EST

COMPOSICIÓ Arena fina llimosa de color gris clar, probalement procedent de cendres, alguns carbonets, alguna bossada més fosca, textura argilosa.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA 		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		
COLOR	Gris clar				

PLANTA		NEGATIVES			INHUMACIONS
PLANTA INF					
SECCIÓ					
BASE					
VOLUM					

Z SUP	2308,13	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2307,77		
POTÈNCIA	36 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Rebliment de la fossa UE 23, anterior al túmul.	MATERIALS	Ceràmica
		CRONOLOGIA	s. XXVII-XXVI aC

COBREIX		COBERT PER	22	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX	23	REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	25	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG EST

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena fina i mitjana amb abundants petits esclats de pissarra i gravetes de granit. Abundants pedres mitjanes clavades en l'estrat.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Marró granatós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS
PLANTA INF					
SECCIÓ					
BASE					
VOLUM					

Z SUP	2308,22	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,01		
POTÈNCIA	14-25 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Sedimentació natural, geològic	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Quaternari

COBREIX	26	COBERT PER	22	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER	23	
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	26	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG EST

COMPOSICIÓ		DEFINICIÓ ESTRUCTURA	
Arena mitjana amb nombroses graves verdoses de pissarra.		ESTRUCTURES	
COMPACTACIÓ	Poc compacte - compacte		
COLOR	Verdós		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS	
NEGATIVES		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ	
INHUMACIONS			

Z SUP	2308,08	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	?		
POTÈNCIA			
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Sunsòl natural del lloc, geològic.	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Quaternari

COBREIX	?	COBERT PER	25	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 27		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG SUD		

COMPOSICIÓ Arena fina llimosa, arrels.		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ Poc compacte			OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR Marró					
PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS
PLANTA INF			TOMBA		
SECCIÓ			POSICIÓ		
BASE					
VOLUM					

Z SUP 2309,11	DIMENSIONS	OBSERVACIONS Cobreix totes les pedres del túmul
Z INF 2309,05		
POTÈNCIA 2-4 cm		
ORIENTACIÓ		

INTERPRETACIÓ Nivell sedimentari natural, sota enleva	MATERIALS Sense materials
	CRONOLOGIA Època històrica

COBREIX 28	COBERT PER 01	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX	REBLERT PER	
TALLA	TALLAT PER	
S'ADOSSA	SE LI ADOSSA	
S'UNEIX	IGUAL	

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	28	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG SUD

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena fina, llimosa, cendrosa, orgànic, algun petit carbó.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Grisós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ				TOMBA		
BASE				POSICIÓ		
VOLUM						

Z SUP	2309,10	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2308,96		
POTÈNCIA	4-9 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Estrat de formació del túmul.	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	s. XXVII-XXVI aC

COBREIX	29	COBERT PER	27	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	29	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG SUD

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena fina i mitjana amb algunes gravetes de pissarra i granit.Heterogeni.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Marró grisós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS
PLANTA INF					
SECCIÓ					
BASE					
VOLUM					

Z SUP	2309,00	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2309,89		
POTÈNCIA	5-12 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Primer estrat de formació del túmul o anterior	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Prehistòric

COBREIX	30	COBERT PER	28	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 30		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA 		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG SUD		
COMPOSICIÓ Arena mitjana i gravetes, sense restes orgàniques.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA		
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR marró granatós		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,91 Z INF 2308,72 POTÈNCIA 2-12 cm ORIENTACIÓ		DIMENSIONS OBSERVACIONS Arran de la pedra grossa s'inclina enfonsan-tse, com si reblís una rasa. Possiblement no és antròpic.		
INTERPRETACIÓ Probable estrat sedimentari natural, anterior a assentament prehistòric.		MATERIALS Sense materials CRONOLOGIA Quaternari		
COBREIX 31 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX		COBERT PER 29 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 31		TIPUS POSITIVA
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		31		SECTOR/ ÀMBIT SONDEIG SUD

COMPOSICIÓ Gravetes de pissarra i llims COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Gris verdós		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 		ESTRUCTURES
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM			INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ		
Z SUP 2308,86 Z INF ? POTÈNCIA ORIENTACIÓ		DIMENSIONS	OBSERVACIONS		
INTERPRETACIÓ Subsòl geològic		MATERIALS Sense materials		CRONOLOGIA Quaternari	
COBREIX REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL	30 	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 32 TIPUS POSITIVA	
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG SUD -	

COMPOSICIÓ Arena fina llimosa, amb arrels, orgànic.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 	
COMPACTACIÓ Poc compacte COLOR Marró		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 	
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ	

Z SUP 2309,52 Z INF 2309,40 POTÈNCIA 2-5 cm ORIENTACIÓ	DIMENSIONS 	OBSERVACIONS Cobreix totes les pedres.
---	---	---

INTERPRETACIÓ Sedimentació natural, sota engleva.	MATERIALS Sense materials
	CRONOLOGIA Època històrica

COBREIX 33 REBLEIX TALLA S'ADOSSA S'UNEIX	COBERT PER 01 REBLERT PER TALLAT PER SE LI ADOSSA IGUAL
---	---

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	33	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG SUD -

COMPOSICIÓ		POSITIVES	DEFINICIÓ ESTRUCTURA		ESTRUCTURES
Arena fina i mitjana, amb abundants gravetes de pissarra, orgànic, antròpic.					
COMPACTACIÓ	Poc compacte		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS		
COLOR	Marró grisós				

PLANTA		NEGATIVES	INHUMACIÓ		INHUMACIONS	
PLANTA INF						
SECCIÓ				TOMBA		
BASE				POSICIÓ		
VOLUM						

Z SUP	2309,46	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2309,36		
POTÈNCIA	4-8 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Estrat de formació del pedregar existent fora túmul.	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Prehistòric

COBREIX	34	COBERT PER	32	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT TÚMUL DEL CUBIL ANY 2019		UE 34 TIPUS POSITIVA	
MUNICIPI ENCAMP, ANDORRA COMARCA		SECTOR/ÀMBIT SONDEIG SUD -	

COMPOSICIÓ Arena fina amb amb algunes gravetses, i parcialment llimós, cendrós.		DEFINICIÓ ESTRUCTURA 	ESTRUCTURES
COMPACTACIÓ	Poc compacte		
COLOR	Gris clar		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS 	INHUMACIONS
INHUMACIÓ			
TOMBA POSICIÓ			
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		NEGATIVES	

Z SUP	2309,38	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	2309,30		Apareix únicament arran de les darreres pedres fora del túmul, en el límit sud de la massa de pedres.
POTÈNCIA	1-6 cm		
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Possible estrat anterior al pedregar existent fora túmul o primera capa de formació d'aquest.	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Prehistòric

COBREIX	35	COBERT PER	33	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		

JACIMENT	TÚMUL DEL CUBIL		ANY	2019	UE	35	TIPUS	POSITIVA
MUNICIPI	ENCAMP, ANDORRA		COMARCA				SECTOR/ ÀMBIT	SONDEIG SUD -

COMPOSICIÓ		DEFINICIÓ ESTRUCTURA	
Arena mitjana amb gravetes, de pissarra i granit.		ESTRUCTURES	
COMPACTACIÓ	Poc compacte		
COLOR	Marró granatós		
PLANTA PLANTA INF SECCIÓ BASE VOLUM		OBRA I MATERIALS CONSTRUCTIUS	
NEGATIVES		INHUMACIÓ TOMBA POSICIÓ	
INHUMACIONS			

Z SUP	2309,36	DIMENSIONS	OBSERVACIONS
Z INF	?		
POTÈNCIA			
ORIENTACIÓ			

INTERPRETACIÓ	Sedimentació natural, prèvia a l'ocupació prehistòrica	MATERIALS	Sense materials
		CRONOLOGIA	Quaternari

COBREIX		COBERT PER	34	RELACIONS ESTRATIGRÀFIQUES
REBLEIX		REBLERT PER		
TALLA		TALLAT PER		
S'ADOSSA		SE LI ADOSSA		
S'UNEIX		IGUAL		